

Kompetenčný rámec

EU Projekt:

“ENTOS –Podnikanie prostredníctvom športu“

Syntéza: Tesálska univerzita, Apríl 2021

Podpora Európskej komisie na výrobu tejto publikácie nepredstavuje súhlas s obsahom, ktorý odráža len názory autorov, a Komisia nemôže byť zodpovedná za prípadné použitie informácií, ktoré sú v nej obsiahnuté.

Spolufinancované z
programu Európskej únie
Erasmus+

OBSAH

Úvod	3
Metodológia výskumu	4
Teoretický výskum	4
Učebné potreby pre učiteľov a študentov	26
Dôležitosť podnikania v povedomí učiteľov a riaditeľov škôl	34
Projekt – vyhodnotenie prieskumu – závery – návrhy	38
Kľúčové kompetencie	39
Zdroje	41
Príloha I - Formulár k prieskumu	44
Príloha II- Použité dotazníky	46
Príloha III- Metodika dátového prieskumu	57

Úvod

Projekt ENTOS je zameraný na podporu a rozvoj podnikateľských cieľov v rámci stratégií Education and training 2020 a Europe 2020. Projekt poskytuje učiteľom telesnej výchovy inovatívny a na študenta zameraný pedagogický prístup, určený na rozvoj podnikateľského vzdelávania (Entrepreneurship Education – EE) prostredníctvom športových aktivít.

Telesná výchova na školách nemá len kompetitívnu a rekreačnú dimenziu. V spojení s ENTOS metódou poskytuje žiakom skvelú príležitosť získať a využívať nové druhy zručností, vrátane tých podnikateľských. Podnikateľské zručnosti ako napríklad sebavedomie, schopnosť spolupracovať, riešiť problémy, zamerať sa na cieľ, zdravo riskovať, manažovať svoj čas, myslieť strategicky, schopnosť viesť atď. Športy hrajú kľúčovú úlohu pri rozvoji postojev, kompetencií a správania typického pre dospelých, ako schopnosť plánovať, organizovať, implementovať a hodnotiť samého seba, a tým sa zapájať do reálneho sveta trhu práce.

Integrovanie cieľov podnikateľského vzdelávania do hodín telesnej výchovy má potenciál vytvoriť ideálny prístup k medzipredmetovému vzdelávaniu. Tradičné hodiny telesnej výchovy môžu byť jednoducho obohatené nástrojmi podnikateľskej výchovy a aktívnymi facilitačnými zručnosťami učiteľov. Navyše, ENTOS metóda nevyžaduje dodatočné navýšenie počtu hodín či iných nákladov. Metódu ENTOS teda môžeme vnímať ako akúkoľvek inú formu zvyšovania kvalifikácie. Ďalšími výhodami metódy sú viditeľný dopad na vzdelávanie, dlhodobá udržateľnosť a jednoduchá možnosť transferu metódy na akúkoľvek európsku školu. Pridanou hodnotou tejto metódy je možnosť jej aplikácie v rámci prvotného tréningu študentov na vysokých školách. Študenti dokonca môžu získať kredity ECTS (Európsky systém prenosu a zhromažďovania kreditov) v rámci svojho kurikula.

Metodológia výskumu

Hlavným cieľom Intelektuálneho výstupu 1 bolo rozvíjať kompetenčný rámec učiteľov telesnej výchovy prostredníctvom:

1. Zhromažďovania efektívnych postupov v školách a mimovládnom sektore /NGOs/ atď. Tak ako sú definované smernicami v európskych krajinách – teoretický výskum.
2. Zadefinovania vzdelávacích potrieb učiteľov a žiakov – analýza dotazníka.
3. Zhodnotení miery povedomia o dôležitosti podnikania medzi učiteľmi a riaditeľmi škôl – fokusové skupiny.

Tesálska univerzita (UTH) zodpovedná za Intelektuálny výstup 1 vytvorila spoľahlivé a účinné výskumné nástroje (metódy teoretického výskumu, dotazníky, časový harmonogram rozhovorov) a zozbierala dáta od všetkých partnerov v rámci projektu ENTOS. Následne výskumná skupina z UTH analyzovala dáta za účelom dosiahnutia hlavných cieľov výskumu. Boli analyzované dáta z i) teoretického výskumu (zhromažďovanie najlepších existujúcich prístupov, prípadových štúdií a článkov), ii) dotazníkov (prieskum potrieb cieľových skupín) a iii) bola zhodnotená miera povedomia o dôležitosti podnikania medzi učiteľmi a riaditeľmi škôl – fokusové skupiny.

Na základe toho Univerzita v Tessaly usúdila, že partneri poskytlí výsledky výskumných aktivít, pričom postupovali podľa horeuvedených usmernení. Univerzita následne zozbierala dáta a poskytla celkové výsledky výskumu v záverečnej porovnávacej správe.

Teoretický výskum – záverečné predpoklady

Pre vytvorenie online teoretickej výskumnej metódy zhromaždilo 5 partnerských škôl dáta zo všetkých dostupných existujúcich zdrojov zo všetkých 28 krajín Európskej únie. Dáta zhromažďované o podnikateľskom vzdelávaní boli získané zo školských programov, európskych projektov, národných stratégií, zákonov atď. Všetky smernice pre vytvorenie teoretického výskumu sú uvedené v časti Príloha I.

Španielsko

Zákon 14/2013 je zameraný na podporu podnikania a jeho uvedenie do medzinárodného prostredia. Zákon ďalej kladie dôraz na podporu podnikania v rôznych štádiách vzdelávacieho procesu. Najrelevantnejšie referencie k danej problematike nachádzame v nasledujúci odstavcoch zákona 14/2013:

V odstavci č. 4. zákona 14/2013, Podnikanie v rámci primárneho a sekundárneho vzdelávania, sa pojednáva o podnikaní v osnovách na úrovni základných, stredných a odborných škôl a v rámci bakalárskeho stupňa. Spomínané osnovy zahŕňajú ciele, kompetencie, obsah a hodnotiace kritériá metód a postupov, zameraných na rozvoj a posilňovanie podnikateľského ducha, získavanie tvorivých kompetencií, presadzovanie rovnosti príležitostí, rešpektu a podnikateľskej etiky.

Vzdelávacie inštitúcie teda môžu využívať rôzne postupy na zapojenie študentov do aktivít posilňujúcich ich podnikavého ducha, kreativitu, iniciatívnosť, spoluprácu, sebavedomie, kritické myslenie a ďalšie podnikateľské zručnosti.

V ods. č. 6. zákona 14/2013 je zdôraznená potreba učiteľov osvojiť si kompetencie a schopnosti spojené s podnikateľským prostredím, vytváraním rovnakých príležitostí pre všetkých, zakladaním podnikov a teda s podnikaním ako celkom. Spomínané kompetencie a schopnosti by mali učitelia získavať už pri svojom vysokoškolskom štúdiu ako aj v rámci kontinuálneho vzdelávania popri práci. Ministerstvo školstva, kultúry a športu v spolupráci s autonómnymi spoločenstvami bude podporovať permanentné tréningové programy pre učiteľov, zahŕňajúce obsah spojený s rozvojom podnikateľského ducha. Za zmienku stojí dokument LOMCE (the Act for the Improvement of Quality in Education), ktorý je základom pre všeobecnú koncepciu rozvoja kľúčových kompetencií v rámci školských osnov. Ďalej podporuje rozvoj medzipredmetových vzťahov ako aj metódu využívania projektov, ktorú používa väčšina vzdelávacích centier.

LOMCE si vytyčuje hlavný cieľ, ktorým je zvýšiť zamestnateľnosť študentov a stimulovať ich podnikateľského ducha, začínajúc už na úrovni základnej školy.

Snaha o podporu podnikateľského vzdelávania nie je limitovaná len na oblasť legislatívy, ale je zavádzaná priamo do praxe prostredníctvom návrhov a iniciatív, ako napríklad stratégia Estrategia de Emprendimiento y Empleo Joven 2013-2016. Spomínaná stratégia bola vytvorená na podnet Európskej komisie s cieľom podpory podnikania za účelom redukovať nezamestnanosť prostredníctvom klasického zamestnania a samozamestnávania. Popri týchto snahách majú zavedené svoje vlastné stratégie na podporu vzdelávania k podnikaniu aj jednotlivé autonómne spoločenstvá Španielska. Nájdeme v nich pravdaže rozdiely v štruktúre, implementácii a vynaložených prostriedkoch. Doteraz ale nebolo vzdelávanie k podnikaniu zahrnuté do telesnej výchovy, no príchodom inovatívnej metódy ENTOS, ktorá koreluje so zámermi LOMCE, môže dôjsť k zmene. Pokiaľ ide o telesnú výchovu na školách v autonómnych spoločenstvách, centrálna vláda v Madride stanovuje dotáciu hodín, v rámci ktorých sa kladie dôraz na cvičenie pod odborných dohľadom. Pre stredoškolský stupeň vzdelávania sú povinné dve hodiny telesnej výchovy týždenne.

Napriek tomu, že telesná výchova ako predmet priamo nesúvisí s rozvojom podnikateľských zručností a kompetencií, najnovšie trendy v akademických výskumoch naznačujú, že šport ako taký rozvíja isté zručnosti s praktickým využitím. V rámci spomenutého môžeme uviesť dve hlavné tendencie využívané na rozvoj zručností priamo nesúvisiacich so športom prostredníctvom fyzickej aktivity:

Prvou je neuroveda, príkladom čoho je existencia programu Master in Neuroeducación y Educación Física na univerzitách TECH University a Universidad Cardenal Herrera.

Druhou tendenciou je dôraz na kooperatívne učenie a rozvoj tzv. "zručností pre život" (Life Skills), v rámci ktorých môžeme rozpoznať aj niektoré "podnikateľské zručnosti". V súvislosti s uvedenými tendenciami môžeme spomenúť aj projekt Erasmus+ - Scoring for the Future -

Developing Life Skills for Employability (Skórujeme pre svoju budúcnosť – rozvoj životných zručností pre zamestnateľnosť), do ktorého je zapojená aj španielska mimovládna organizácia Red Deporte y Cooperación.

Nemecko

V Nemecku je základný rámec podnikateľského vzdelávania vytvorený na národnej úrovni, no konečná implementácia je v kompetencii jednotlivých spolkových krajín. Podnikateľské vzdelávanie je cieľ siahajúci naprieč celým kurikulumom a každá spolková krajina poskytuje mladým ľuďom a pedagógom vlastné iniciatívy, tréningové programy a možnosti vzdelávania. Spolkové krajiny sú zodpovedné za školské stratégie a monitorovanie kvality telesnej výchovy. Tri hodiny telesnej výchovy sú povinné na úrovni stredných škôl, no niektoré školy zamerané na šport poskytujú vyššiu dotáciu hodín.

V Nemecku taktiež existuje zastrešujúci program *Unternehmergeist macht Schule* (Podnikanie robí školu), ktorý spája školy a podnikateľskú sféru, čím dáva žiakom šancu stať sa samostatne zárobkovo činnými. Program bol navrhnutý pre učiteľov a riaditeľov škôl, v snahe podporiť podnikateľské vzdelávanie. Na program je naviazaný portál pre študentov a mladých ľudí poskytujúci informácie z oblasti ekonómie a podnikania. Ministerstvo hospodárstva chce upriamiť pozornosť žiakov k ekonomickým témam v ich každodennom školskom prostredí už od počiatku ich vzdelávania. Nemecké Federálne ministerstvo pre ekonomickú spoluprácu a rozvoj (German Federal Ministry for Economic Cooperation and Development - BMZ) zastáva názor, že šport má silu meniť svet, inšpirovať a spájať ľudí tak, ako len málokterá iná vec na svete. Podľa Nelsona Mandelu je šport oveľa viac ako len fyzická aktivita a môže ľudí naučiť férovosti, tolerancii a rešpektu. Je silou a nástrojom k dosiahnutiu rôznych cieľov a má schopnosť meniť svet k lepšiemu. Na zavedenie týchto ušľachtilých myšlienok do praxe využíva BMZ metódu Šport pre rozvoj (*Sport for Development - S4D*), čím prispieva k Cieľom udržateľného rozvoja (SDGs), vytvorených organizáciou UNESCO. Medzi ne patrí rodová rovnosť, zdravotná starostlivosť a kvalitné vzdelávanie. Tento postup je využívaný aj v niektorých partnerských krajinách Nemecka, ako Namíbia, Kolumbia a Jordánsko.

S4D poskytuje mladým ľuďom kompetencie, ktoré posilňujú ich sebavedomie, pomáhajú im zvládať každodenné situácie a umožňujú im vziať svoju budúcnosť do vlastných rúk. K tomu dopomáha sada nástrojov S4D, ktorej účelom je poskytnúť systematický prehľad strategických postupov, metód, tém a nástrojov.

Je taktiež zaujímavé spomenúť, že aj veľké spoločnosti vyrábajúce športové potreby, ako napríklad ADIDAS, súhlasia s názorom, že športom je možné rozvíjať podnikateľské kompetencie. Podobného názoru je aj množstvo významných športovcov.

Referencie a zdroje

- <https://www.gameplan-a.com/2019/08/how-sport-improves-your-complex-problem-solving/>

- <https://www.gameplan-a.com/3Cs-leadership>
- <https://www.gameplan-a.com/3Cs-leadership/confidence>
- <https://www.gameplan-a.com/2017/08/swimming-inspires-creative-process/>

Holandsko

Napriek tomu, že Holandsko nemá národnú stratégiu pre rozvoj podnikateľského vzdelávania, v minulosti bolo vytvorených viacerých akčných plánov, ktorých výsledkom bola zvýšená pozornosť a záujem o spomínanú tému v krajine. Holandská vláda v súčasnosti podporuje viacero projektov zameraných na danú oblasť a kladie dôraz na zvýšenie spolupráce medzi vzdelávacími inštitúciami a podnikateľskou sférou. Školy môžu robiť v súvislosti s osnovami samostatné rozhodnutia a mnohé z nich do osnov pridávajú prvky podnikateľského vzdelávania. Daná oblasť vzdelávania sa teda nerozvíja len v prostredí odborných škôl.

Telesná výchova má na stredných školách priemernú časovú dotáciu, 2,5 hodiny. Školy sú povinné do vzdelávania zahrnúť TV v rámci celého roka v súlade s požiadavkami na kvalitu, intenzitu a rôznorodosť.

Výskum ukázal, že už v súčasnosti je badateľná tendencia spájať športové aktivity s rozvojom zručností priamo nesúvisiacich so športom. Nielenže rastie množstvo akademických štúdií o tomto trende, no trend samotný je uvádzaný do praxe významnými športovými inštitúciami, ako napríklad KNVB (Holandskou kráľovskou futbalovou asociáciou). Tá svojím programom Worldcoaches rozvíja projekty v tretích krajinách a využíva šport na získavanie zručností dôležitých pre život. Projekt Keep youngsters involved in sport, ktorý je pod záštitu Európskej únie, a v ktorom je Holandsko tiež zapojené, využíva rozvoj dôležitých životných zručností s cieľom udržať mladých pri športe.

Zaujímavý prístup prináša aj program Schooljudo (Školské judo). Zatiaľ čo väčšina projektov sústreďuje svoju činnosť v typicky športovom prostredí, Schooljudo má snahu dostať šport do školského prostredia propagáciou bojového umenia na školách. Využíva pri tom hodnoty juda na vytvorenie hravej metodológie, ktorá učí žiakov zručnosti dôležité pre život.

- Referencie a zdroje
- <https://schools.ijf.org/toolkit>
- <https://tools.kenniscentrumsportenbewegen.nl/keep-youngsters-involved/onderwerp/english-version/>

Rakúsko

Rakúsko má jasne zadaný model podnikateľského vzdelávania zavedený naprieč celým kurikulumom. Takzvaný "TRIO MODEL" považuje podnikavosť za jednu z ôsmich kľúčových kompetencií. Podľa modelu je koncept celoživotného vzdelávania dôležitá súčasť ekonomickej a pracovnej trhovej politiky a podporuje konkurencieschopnosť podnikov a šance zamestnancov na pracovnom trhu. V Rakúsku je teda podnikateľské vzdelávanie

kroskurikulárnym cieľom integrovaným do povinných predmetov na základných a stredných školách. Kurikulum založené na TRIO modeli je primárne orientované na získavanie kompetencií, obzvlášť na odborných školách. Pre spomínané vzdelávacie účely bol ako návod vytvorený dokument Austrian Reference Framework for Entrepreneurship Competence. Dotácia hodín telesnej výchovy sa v rámci stredných škôl mení v závislosti na veku študentov (dve až štyri hodiny). Výskum v oblasti športovej výchovy ukázal, že portál Austrian public health zdôrazňuje dôležitosť športu, a to nielen v oblasti zdravia, ale aj pri rozvíjaní životných zručností. Toto rozvíjanie zručností je uskutočňované formou výkladu a ukážok cvičenia. Šport bol využívaný pri výučbe životných zručností (vrátane tých podnikateľských) pre mladých ľudí v rizikovom prostredí v manuáli napísanom v rámci prevenčného programu organizáciou UNODC (United Nations Office on Drugs and Crime) so sídlom vo Viedni.

- Referencie a zdroje
- <https://www.gesundheit.gv.at/leben/bewegung/koerper/sport-fuers-leben-lernen>
- <https://www.oas.org/ext/en/security/crime-prevention-network/Resources/Digital-Library/ArtMID/1698/ArticleID/1648/Line-up-Live-up-Trainer-manual-Life-skills-training-through-sport-to-prevent-crime-violence-and-drug-use>

Portugalsko

Portugalsko nemá jednotnú národnú stratégiu pre podnikateľské vzdelávanie, no má viacero regionálnych stratégií, ktoré môžu byť upevnené a tvoriť tak základ silnej regionálnej ekonomiky. Portugalské ministerstvá sa často zapájajú do projektov Európskej únie, ktoré sa pokúšajú uviesť podnikateľské vzdelávanie do povinného vzdelávania na školách. Podnikateľské vzdelávanie bolo v Portugalsku uvedené do legislatívy v roku 2012 zákonom 139/2012, ktorý usmerňuje organizáciu osnov na primárnom a sekundárnom stupni vzdelávania.

Telesná výchova je povinná na všetkých školách, no hodinová dotácia je závislá na kapacite školy, pričom v priemere sú to dve hodiny týždenne.

Športová kultúra je v Portugalsku pevne zakorenená. K najobľúbenejším športom patrí futbal resp. jeho variácia, futsal. Pouličný futbal (Street soccer/futebol de rua) je taktiež veľmi obľúbenou aktivitou a priťahuje veľkú pozornosť. Tento šport je ideálnou formou priblíženia sa mladým ľuďom a lokálnym komunitám. V posledných rokoch sa tento šport začal využívať pri programoch sociálnej inklúzie a pomoci ľuďom pri rozvoji ich životných zručností.

- Referencie a zdroje
- <https://www.futrua.org/>
- <https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/portal/screen/how-to-participate/org-details/972486305/project/400613666/program/31059093/details>

Taliansko

V talianskom vzdelávacom systéme C.O.N.I. je taktiež zdôrazňovaná potreba rozvíjať pohyb a športové kompetencie v deťoch, no telesnej výchovy sú v rámci nižšieho sekundárneho vzdelávania venované len dve hodiny týždenne a v primárnom vzdelávaní nie sú vôbec povinné (zdroj: Fyzické a športové vzdelávanie v Taliansku - Physical and Sport Education in Italy). Za posledné roky bola potreba telesnej výchovy zvýrazňovaná v rámci oficiálnych školských systémov, no jej benefity boli zúžené len na tie zdravotné, nie sociálne a podnikateľské. Pokiaľ ide o kompetencie, ktoré je možné telesnou výchovou získať, ich dôležitosť je zdôrazňovaná hlavne sektorom neformálneho vzdelávania.

Taliansko je ako partnerská krajina zapojená vo viacerých projektoch pod záštitou Erasmus+, ktoré sú zamerané na rozvíjanie zručností prostredníctvom športov. Ako príklad môžeme zmieniť projekty Erasmus+: Sport is the Way, Outdoor Academy, Aftermatch - Life Beyond Sport a FAIRHAP.

- *Referencie a zdroje*
- <https://rss.hr/wp-content/uploads/2019/04/Guidebook-on-Entrepreneurial-Skills-Development-Through-Sport-Education.pdf>
- <http://www.aftermatch.net/photogallery/?mpce-download-attachment=1797&mpce-download-attachment-nonce=6a55d89ba7>
- <https://www.salto-youth.net/tools/toolbox/tool/outdoor-academy-manual-of-educational-program-for-youth-groups.2368/>
- <https://eticanellosport.com/perche-lo-sport-educa-alla-vita/>
- https://www.fairhap-project.eu/wp-content/uploads/2017/09/A2_Needs-for-Education-on-Fair-Play-and-Olympic-Ideals-1st-Report.pdf

Francúzsko

Francúzsky školský systém ustanovuje dotáciu hodín telesnej výchovy v rozsahu troch až štyroch hodín týždenne. Žiaci majú navyše širokú možnosť výberu športových aktivít (26 športových disciplín). Okrem zdravotných benefitov Education Nationale pripisuje významnú úlohu aj kompetenciám získaným prostredníctvom športu. Medzi tieto kompetencie patrí rešpekt k pravidlám, implementácia projektov, zodpovednosť, zmysel pre sebahodnotenie a sebazáchovu. Napriek tomu, že sú tieto kompetencie spomínané v Národnom vzdelávacom programe, kompetencie získavané prostredníctvom športu často nie sú oficiálne považované za akademické zručnosti. Viacero iniciatív a organizácií však prostredníctvom svojich projektov ukázalo možnosti získavania sociálnych a podnikateľských zručností prostredníctvom športu. Ako príklad môžeme uviesť činnosť organizácií l'Agence pour l'Education par le Sport, Sport dans la Ville či project mesta Nogent v spolupráci s Education National-Education Physique et Sportive of Nogent sur Seine. V rámci neformálneho vzdelávania vytvára Francúzsko partnerstvá s inými krajinami prostredníctvom projektov programu Erasmus+ , ako sú napríklad Skills for Youth through Sport a Not Only Fair Play (Zručnosti pre mladých prostredníctvom športu a Nielsen fair play).

- Referencie a zdroje
- https://web.ac-reims.fr/dsden10/exper/IMG/pdf/projet_pedagogique_2012_2013_nogent.pdf
- <http://www.sport-omsvdascq.fr/wp-content/uploads/2018/08/Plaque-Declics-Apprentissage4.pdf>
- <https://www.sportdanslaville.com/les-programmes/sport-et-pedagogie>
- https://www.eusa.eu/documents/eusa/media_library/Skills-for-You-th-through-Sport-Handbook.pdf
- https://notonlyfairplay.pixel-online.org/files/toolkit/Toolkit_ENG_TEA02.pdf

Belgicko

Belgický vzdelávací systém je veľmi komplexný vzhľadom na to, že krajina je rozdelená na tri regióny s rôznou kultúrou, jazykom, školským systémom a náhľadom na vzdelávanie. Správa The State of School Physical Education (Stav telesnej výchovy na školách) sa venuje téme športov na školách a zdôrazňuje odlišnosti v prístupe k danej téme v rôznych regiónoch. Športové aktivity majú v štandardnom vzdelávacom systéme časovú dotáciu v rozsahu dvoch až troch hodín, no možnosť získať praktické zručnosti a kompetencie využiteľné v každodennom živote prostredníctvom športu nie sú vo všeobecnosti v osnovách spomínané. Francúzsky hovoriace regióny Belgicka majú tendenciu prikláňať sa pri výučbe telesnej výchovy k metódam používaným vo Francúzsku. Flámsko vo svojom vzdelávacom systéme oceňuje schopnosť športov prispievať k rozvoju motorických schopností, povedomia o zdravom životnom štýle, pozitívnemu vnímaniu vlastnej osobnosti a schopnosti správne fungovať v rámci spoločnosti. Prostredníctvom projektov Erasmus+ ako napríklad SCORES a SportPlus zvyšujú viaceré športové asociácie povedomie o podnikateľských zručnostiach nadobúdaných formou športu v neformálnom prostredí.

- Referencie a zdroje
- <http://scoressport.eu/project/>
- https://www.efdn.org/wp-content/uploads/2017/11/NC0117947ENN.en_.pdf

Luxembursko

Podľa správy Svetovej zdravotníckej organizácie krajina prijala národný akčný plán za účelom zvýšenia povedomia o dôležitosti telesnej výchovy v školskom systéme s dôrazom na zdravotné benefity. Na druhej strane časová dotácia hodín telesnej výchovy nebola presne stanovená. V priemere je v luxemburských školách dotácia dve až tri hodiny týždenne. Pokiaľ ide o podnikateľské vzdelávanie, podľa správy Entrepreneurship Education in Luxembourg (Podnikateľské vzdelávanie v Luxembursku) Luxembursko nemá jednotnú národnú stratégiu. Treba však spomenúť, že v posledných rokoch môžeme pozorovať zvýšenie počtu škôl zameraných na podnikanie, hlavne v súkromnom sektore.

V súčasnosti neregistrujeme veľký počet iniciatív snažiacich sa o prepojenie športov s podnikateľskými zručnosťami. Môžeme však uviesť príklad asociácie The Little Gym (Malá posilňovňa), ktorá toto spojenie formou neformálneho vzdelávania aktívne podporuje. Asociácia rozvíja partnerstvá s Ministerstvom školstva a mládeže a programom Erasmus+, a to najmä prostredníctvom projektu Youth Start Entrepreneurial Challenges.

- Referencie a zdroje
- https://3989ac5bcbe1edfc864a-0a7f10f87519dba22d2dbc6233a731e5.ssl.cf2.rackcdn.com/tlgluxembourgnew/pdfs/TheLittleGym_Luxembourg_Dance_Programme_Brochure_EN.pdf
- <http://www.youthstart.eu/en/warmup/?jump=708>
- <http://www.youthstart.eu/challenges/?teacher=sport&challenge=13#>
- http://www.youthstart.eu/en/challenges/buddy_coaching/

Dánsko

Podnikanie má v dánskom školskom systéme viditeľné miesto. Podľa správy o Podnikateľskej výchove v Dánsku, (Entrepreneurship Education in Denmark) vidí dánska vláda vzdelávanie ako hlavný nástroj na stimulovanie schopnosti inovovať, využívať svoje možnosti a pretvárať vlastné nápady na realitu. Inými slovami, schopnosť byť podnikavý. Na druhej strane na tému prepájania telesnej výchovy a podnikateľského vzdelávania nie je v Dánsku vytvorená jasná koncepcia. Môžeme však spomenúť dva Európske projekty, v rámci ktorých sa rozvíjajú podnikateľské kompetencie prostredníctvom športov a v ktorých sú ako partneri zapojené aj dánske školy. Menovite sú to projekty E4SPORT+ a dánsko-arabský projekt – GAME.

Referencie a zdroje

- <https://www.dapp.dk/game/>
- <https://www.yumpu.com/en/document/read/55759073/e4sport-guide-en>
- <https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/projects/eplu-project-details/#project/2018-3-PT02-KA205-005482>
- <https://www.yumpu.com/en/document/read/55759073/e4sport-guide-en>

Slovensko

Podnikavosť je na Slovensku jednou zo základných kompetencií zahrnutých vo vzdelávacích programoch vytváraných národnými inštitúciami. Podľa Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR je daná kompetencia súčasťou vzdelávacích programov na všetkých stredných školách. Podnikateľské vzdelávanie je zahrnuté aj v dokumente Stratégia SR pre mládež na roky 2014-2020 (Youth strategy for years 2014 -2020). Stratégia je financovaná z operačného programu Ľudské zdroje (prioritná os č. 1 – vzdelávanie). Stratégia kladie dôraz na kreativitu

a podnikanie ako na jednu z deviatich hlavných priorít. Stratégie sa rôznia, no môžeme medzi nimi nájsť napríklad mentoringové schémy (vo formálnom aj neformálnom vzdelávaní, či podporu podnikateľských súťaží v médiách. S danými stratégiami sa tiež spája silný dôraz na osnovy a zapájanie podnikateľov do vzdelávacieho prostredia.

Predmety ako ekonomika alebo manažment poskytujú žiakom stredných škôl základné informácie o fungovaní ekonomického systému a základných formách podnikania. Môžeme teda povedať, že podnikateľské vzdelávanie je čiastočne zahrnuté v rámci spomínaných predmetov. Rozvoj a implementácia podnikateľského vzdelávania do kurikula na stredných odborných školách je založené na základe programu Národný standard finančnej gramotnosti, verzia 1.2 z roku 2017 (National standard of financial literacy). Program má ambíciu rozvíjať vedomosti a ambície mladých v danej oblasti, a tým prispieť k vytváraniu nových pracovných príležitostí. Všetky tieto prvky by mali byť uvádzané aj do obsahových štandardov vzdelávania vo všetkých predmetoch, ktoré s témou podnikateľského vzdelávania súvisia.

Na rozdiel od iných krajín EÚ má každá stredná škola na Slovensku úplnú autonómiu pri rozhodovaní o zaradení podnikateľského vzdelávania ako voliteľného predmetu. Napriek tejto možnosti len učitelia stredných odborných a technických škôl majú kvalifikáciu v danej oblasti. Sú to najmä učitelia matematiky, občianskej náuky, etiky, informatiky a odborných predmetov.

- *Referencie a zdroje*
- <http://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/projects/eplus-project-details/#project/2020-1-SK01-KA202-078223>
- <https://erasmus-plus.ec.europa.eu/projects/eplus-project-details#project/ab6ea0f8-596d-4001-8749-a7a06b2e95bf>

Rumunsko

Podľa správy Podnikateľské vzdelávanie na školách v Európe (Entrepreneurship education at school in Europe) v Rumunsku v súčasnosti nie je jednotná národná stratégia pre podnikateľské vzdelávanie (EE). Ako najrelevantnejšiu stratégiu môžeme označiť dokument Stratégia pre rozvoj sektoru malého a stredného podnikania a zlepšenie rumunského podnikateľského prostredia v horizonte 2020 (Strategy for the Development of the Small and Medium sized Enterprises Sector and for the Improvement of the Romanian Business Environment Horizon 2020). Dokument pokrýva obdobie rokov 2014-2020 naprieč všetkými vzdelávacími stupňami (ISCED 1-8). Všeobecným cieľom je prostredie vhodné pre podporu podnikania, súkromných iniciatív a "podnikateľského ducha". Ďalším cieľom je podporovať formovanie start-upov a rozvoj malých a stredných podnikov, zvyšovať konkurenciu v lokálnom podnikateľskom prostredí naprieč všetkými stupňami a zvýšením počtu ekonomicky aktívnych podnikov tlačiť na rozvoj už existujúcich, v spojení s rastom zamestnanosti do roku 2020. Podľa dokumentu Podnikateľské vzdelávanie v Rumunsku

(Entrepreneurship education in Romania) je rozvíjanie podnikateľského mindsetu zdôraznené aj v Národnej stratégii pre konkurencieschopnosť na roky 2014-2020. Napriek tomu je dôraz kladený hlavne na tréning a školenie vedúcich pracovníkov v podnikateľskej sfére. V roku 2018 zahájilo Ministerstvo obchodu a podnikania program Romania HUB, ktorý si za cieľ kladie podporovať budúcich mladých podnikateľov. Súčasťou programu je aj rozvíjanie nových partnerstiev medzi rôznymi organizáciami, inštitúciami a súkromným sektorom za účelom podpory mladých podnikateľov.

- Referencie a zdroje
- <https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/projects/eplu-project-details/#project/2017-3-HR01-KA105-046804>
- <http://cycloenterprise.wixsite.com/erasmus-project>

Slovinsko

Podľa správy Podnikateľské vzdelávanie na školách v Európe (Entrepreneurship education at school in Europe), momentálne neexistuje národná stratégia definujúca podnikateľské vzdelávanie, avšak na jej vytvorení sa pracuje a bola vytvorená strategická pracovná skupina. I napriek neexistencii stratégie je EE zahrnuté v Národnom programe pre mladých 2013-2022 (National Programme for Youth 2013-2022). Spomínaný dokument načrtáva národnú stratégiu pre mladých ľudí vo veku 15-29 rokov a zahŕňa stupne ISCED 3-8. Hlavným garantom programu v tejto oblasti je Ministerstvo školstva, vedy a výskumu v spolupráci s ďalšími ministerstvami. Program sa zameriava na šesť kľúčových oblastí: vzdelanie, zamestnanosť a podnikanie, bývanie, zdravie a blaho, spoločnosť a mladí ľudia, kultúra, kreativita, národné dedičstvo a médiá. V kľúčovej oblasti Zamestnanosť a podnikanie je jedna priorita priamo nadväzujúca na podnikateľské vzdelávanie (EE): Presadzovať inovácie, kreativitu, podnikanie (vrátane sociálneho podnikania) a samozamestnávanie medzi mladými ľuďmi spolu s rozvojom spoločensky zodpovedných podnikateľských postojov. V programe je taktiež zdôraznená potreba rozvoja týchto postojov v rámci školského vyučovania, ako aj dôležitosť sociálneho podniku a sebazamestnávania mladých ľudí.

- Referencie a zdroje
- <http://www.eusa.eu/projects/sport-employs-yourope>
- <http://www.sportent.org>

Česká republika

V Českej republike je viacero národných stratégií, ktoré zahŕňajú podnikateľské vzdelávanie. V žiadnej z nich ale nie je kľúčovou témou. Spomenúť však môžeme Research and Innovation Strategy for Smart Specialisation 2014-2020, ktorá zahŕňa široké spektrum aktivít spojených s podnikateľským vzdelávaním. Ďalšou stratégiou je Národná inovačná stratégia Českej republiky 2012-2020 (National Innovation Strategy of the Czech Republic 2012-2020). Tá je zameraná na zmenu kurikula s dôrazom na kreativitu, podnikanie a rozvíjanie kľúčových kompetencií. Daná stratégia ďalej podčiarkuje dôležitosť kooperácie škôl a zamestnávateľov,

inými slovami, nutnosť prepojiť školský systém s pracovným trhom. Ďalšia stratégia zaoberajúca sa prechodom mladých ľudí zo školy na pracovný trh je Koncepcia podpory mládeže (Youth Support Strategy 2014-2020). Podpora podnikateľského vzdelávania je najefektívnejšie a najkomplexnejšie zahrnutá v dokumente Výskumná a inovačná stratégia pre inteligentnú špecializáciu (Research and Innovation Strategy for Smart Specialisation). Podľa správy Entrepreneurship education at school in Europe (Podnikateľské vzdelávanie na školách v Európe) je stratégia zameraná na efektívne rozdeľovanie európskych, národných, regionálnych a súkromných zdrojov smerujúcich na aktivity posilňujúce výskum a inovácie v prioritných oblastiach. Cieľom spomínaného je využitie plného vedomostného potenciálu na národnej a regionálnej úrovni, čo by sa malo odraziť na zamestnanosti a ekonomickej konkurencieschopnosti. Stratégia je relevantná pre stupne ISCED 1-3, ISCED 5-8 a odborné vzdelávanie.

- Referencie a zdroje
- <http://ustep.org>
- <http://www.ready-for-our-lives.webnode.cz>

Maďarsko

Podľa správy o vzdelávaní k podnikaniu na školách v Európe Maďarsko nemá národnú stratégiu na rozvoj podnikateľského vzdelávania. Tri širšie stratégie zahŕňajúce podnikateľské vzdelávanie (EE) sú: Stratégia celoživotného vzdelávania pre Maďarsko 2014-2020, Národná stratégia mládeže 2009-2024 a Stratégia rozvoja a inovácií 2013-2020 (Life Long Learning Strategy for Hungary 2014-2020, National Youth Strategy 2009-2024 a National Research, Development and Innovation Strategy 2013-2020). The Life Long Learning Strategy for Hungary je najrelevantnejšou stratégiou volajúcou po rozvoji podnikateľského vzdelávania na všetkých úrovniach vzdelávania. Na základe správy Podnikateľské vzdelávanie v Maďarsku (Entrepreneurship education in Hungary) daná stratégia zvyrazňuje viacero kľúčových kompetencií, pričom práve podnikateľský mindset je považovaný za veľmi dôležitú zručnosť, ktorou by mal študent disponovať po dokončení povinnej školskej dochádzky. Zručnosti a kompetencie potrebné pre vytvorenie konkurencieschopnej a na vedomostiach založenej spoločnosti sa teda stali stredobodom záujmu.

- Referencie a zdroje
- <http://youth-sport.net/sk4ys>
- <http://natura-hungarica.hu>

Litva

Podľa informačných zdrojov z platformy School Education Gateway bola Litva jednou z prvých krajín, ktoré zahrnuli vzdelávanie k podnikaniu do svojej národnej stratégie všeobecného vzdelávania.

(https://www.schooleducationgateway.eu/downloads/entrepreneurship/Lithuania_151022.pdf).

Litva sa stotožňuje s definíciou podnikateľských kompetencií obsiahnutých v Jednotnom európskom rámci pre kľúčové kompetencie a celoživotné vzdelávanie (European Reference Framework for Key Competences in Lifelong Learning). Dôležitosť a pridaná hodnota daného vzdelávania je spomenutá aj v ďalších strategických dokumentoch, ako napr. Lithuania 2030 a State Education strategy of Lithuania 2013-2022.

Podnikateľské vzdelávanie je zahrnuté aj v dokumente Lithuania Entrepreneurship Action Plan 2014-2020. Tento plán pokrýva všetky úrovne vzdelávania. Zahŕňa predprimárne, primárne, sekundárne, andragogické a odborné vzdelávanie, ako aj výučbu na vysokých školách a univerzitách.

V roku 2019 podpísalo Ministerstvo školstva, vedy a športu memorandum, ktorým došlo k založeniu Národnej siete vzdelávania k podnikaniu (National Entrepreneurship Education Network in Lithuania). Dohoda bola podpísaná ministrom školstva, vedy a športu, námestníkom ministerstva hospodárstva a inovácií, námestníkom ministerstva sociálneho zabezpečenia a práce ako aj predstaviteľmi organizácie Lithuanian Junior Achievement, podnikateľskej sféry, univerzít a mimovládnych organizácií. Zaviazali sa k tomu, že každému študentovi bude poskytnutých 100 hodín praktických skúseností spojených s podnikaním. Študenti budú mať možnosť si založiť vlastnú "cvičnú firmu", ktorá sa má stať integrálnou súčasťou vzdelávania s dôrazom na vytvorenie pevného základu pre podnikanie a osvojenie si finančnej gramotnosti.

Schopnosť byť podnikavý je jednou zo základných kompetencií, ktoré by mal študent získať v rámci svojho formálneho vzdelávania. Ako je uvedené vo všeobecnom kurikule pre vzdelávanie na úrovni základných škôl, podnikateľská výchova by mala byť integrovaná do rôznych predmetov a žiak by mal mať príležitosť osvojiť si dôležité zručnosti ako napríklad schopnosť učiť sa a komunikovať a zároveň získať povedomie o kultúre, udržateľnom rozvoji atď. Dôležitosť rozvíjania podnikateľských zručností a kompetencií je explicitne vyjadrená vo všeobecných vzdelávacích plánoch pre základné a stredné školy. Vzdelávanie k podnikateľským kompetenciám by malo byť integrované v rámci rôznych predmetov a modulov vzdelávania. Povinný modul Ekonomika a podnikanie (Economics and entrepreneurship) s dotáciou 37 hodín by mal byť vyučovaný na základe rozhodnutia školy buď v deviatom alebo desiatom ročníku. Ten istý modul, povinný v rámci nižšieho sekundárneho stupňa, je voliteľným v jedenástom a dvanástom ročníku vzdelávania. Vzdelávanie k podnikateľským kompetenciám je podľa všeobecných odborných výcvikových plánov integrované do odborných predmetov na odborných školách a učilištiach. Navyše by mal byť rozvoj kľúčových kompetencií zahrnutý aj v odbornom vzdelávaní a výcvikových moduloch.

Nemôžeme opomenúť fakt, že každá škola má možnosť zapojiť podnikateľské vzdelávanie ako súčasť svojich voľnočasových aktivít. Väčšina stredných odborných škôl a učíšť zase

rozvíja schopnosť podnikateľ formou vytvárania “cvičných” firiem, ktoré sú založené v rámci škôl za týmto účelom. Spomínané cvičné firmy a učitelia za ne zodpovední získavajú potrebnú podporu od organizácie Lithuanian Junior Achieving, ktorá je súčasťou siete JA-YE a spolupracuje s centrom Simulith. Obe organizácie každoročne organizujú exhibície cvičných firiem, na ktorých participujú školy disponujúce svojimi vlastnými firmami.

Litovské centrum neformálneho vzdelávania mladých každoročne organizuje súťaže Pupils Economics and Business Olympiad, na ktoré sú pozývaní výhercovia miestnych a regionálnych kôl súťaže.

Na národnej aj regionálnej úrovni existuje množstvo iniciatív (súťaží, seminárov, prednášok...) pod záštitou štátnych inštitúcií, podnikateľských štruktúr a súkromného sektora, do ktorých sa môžu školy (vrátane odborných škôl) zapájať a rozvíjať svoje podnikateľské zručnosti a finančnú gramotnosť.

V súvislosti s telesnou výchovou je tento predmet povinný na všetkých úrovniach vzdelávania od základných škôl po stredné školy. Priemerný počet hodín telesnej výchovy týždenne sú 2 hodiny na všetkých úrovniach vzdelávania. Hodiny telesnej výchovy sú povinné aj pre žiakov, ktorí sa zúčastňujú odborného výcviku po strednej škole.

Podľa správy Svetovej zdravotníckej organizácie (WHO) “Informačné listy o fyzickej aktivite v 28 členských štátoch Európskej Únie v rámci európskeho regiónu WHO” je celkovo určených 170 hodín telesnej výchovy v 1. - 2. ročníku školského roka a 204 hodín pre 3. - 4. ročník (dve alebo tri hodiny týždenne) 170 hodín, v školách pre národnostné menšiny.

Takže celkovo je 374 hodín telesnej výchovy v ročníkoch 1 až 4 a 340 hodín v školách pre národnostné menšiny. Školy, ktoré majú dve hodiny za týždeň, musia zabezpečiť žiakom podmienky pre aktívne cvičenie v škole, alebo v inom prostredí najmenej 1 hodinu týždenne. Školám sa tiež odporúča, aby organizovali aktívne činnosti cez prestávky, alebo nejakú inú činnosť na zlepšenie fyzickej aktivity študentov počas hodín. V plánoch pre všeobecné vzdelávanie sa odporúčajú 2-3 hodiny telesnej výchovy za týždeň v nižších ročníkoch stredoškolského vzdelávania (5. - 10. ročník, vo veku 11-16 rokov), spolu 456 hodín v školskom roku. Školy, ktoré majú dve hodiny týždenne, musia vytvoriť primerané podmienky pre aktívne cvičenie žiakov v škole, alebo v inom prostredí najmenej 1 hodinu týždenne.

Ako je uvedené v učebných osnovách pre telesnú výchovu, obsah sa môže integrovať nasledovnými spôsobmi: spoločensko-kultúrnymi, interdisciplinárnymi a internými. Telesná výchova je prepojená s viacerými predmetmi vrátane ekonomiky (podnikania, ľudskej schopnosti premieňať myšlienky na činy. Táto schopnosť zahŕňa kreativitu, inováciu a ochotu riskovať a taktiež plánovať a riadiť projekty na dosiahnutie cieľa. Podnikanie je nevyhnutné v živote človeka, v jeho práci, pomáha lepšie pochopiť zmysel jeho činností a mať lepšiu príležitosť na začatie verejnej alebo obchodnej činnosti.

Jednotlivé aktivity telesnej výchovy môžu byť organizované nielen ako súčasť školského vzdelávania, ale aj mimoškolských aktivít v školách alebo mimo škôl (prostredníctvom športových klubov, iniciatív atď.), ktoré závisia od schopností, potrieb a želaní samotného študenta.

Odkazy, zdroje

- http://www.esparama.lt/produktai/-/asset_publisher/ih2bjXCc4Xay/content/kvalifikacijos-tobulinimo-programos-mokytojams-verslumo-akademija-metodine-medziaga
- <https://www.sveikaagentura.lt/mokymai/>

Lotyšsko

Popis kľúčových kompetencií podnikania v Lotyšsku je definovaný v Európskom referenčnom rámci pre kľúčové kompetencie v celoživotnom vzdelávaní a používa sa ako národná definícia.

Príslušná stratégia podnikateľského vzdelávania pre všeobecné školské vzdelávanie a prípravné odborné vzdelávanie s výcvikom v rámci vyučovania je obsiahnutá v Usmerneniach pre rozvoj vzdelávania, ktoré vedie ministerstvo školstva a vedy.

Týka sa to všetkých úrovní vzdelávania a odbornej prípravy v rokoch 2014-2020. Lotyšsko dáva do súvislosti podnikateľské vzdelávanie a stratégie vzdelávania. Podľa správy Eurodyce z roku 2016, vplyv vládnych inštitúcií a zapojenie sa do podnikateľského vzdelávania je v Lotyšsku decentralizovaný. Zodpovedné sú tri vládne inštitúcie: Ministerstvo hospodárstva, najmä Lotyšská agentúra pre investície a rozvoj, Ministerstvo školstva a vedy a Ministerstvo sociálnych vecí. Lotyšské ministerstvo školstva a vedy pracuje v spolupráci so zainteresovanými stranami, vrátane lotyšských ministerstiev a štátnych agentúr, národných organizácií občianskej spoločnosti, Lotyšskej konfederácie zamestnávateľov, Lotyšskej asociácie študentov, Lotyšskej obchodnej a priemyselnej komory, Komisie finančného a kapitálového trhu a ďalšie.

Ako sa uvádza v správe Eurodyce, podnikateľské vzdelávanie v Lotyšsku je integrované hlavne do povinných predmetov spoločenských vied. Podnikateľské témy však môžu byť poskytované aj v iných predmetoch, napríklad v predmete „Domáce práce a technológie“, ako aj v matematike, fyzike, chémii, biológii a výtvarnom umení. V rámci povinnej školskej dochádzky triedny učiteľ organizuje každý týždeň jednu hodinu - určenú ako „triednická hodina“ alebo „výchova“. Hodiny sú venované diskusii o rôznych témach, ako je kariérne poradenstvo, podnikateľská výchova, občianska účasť atď. Nepovinné predmety sa tiež môžu

venovať podnikateľskému vzdelávaniu. Napríklad na úrovni ISCED 3 je podnikateľské vzdelávanie jednou z ústredných tém v predmete ekonomika v ročníkoch 10 - 12.

Lotyšsko má k dispozícii financovanie z ESF fondu na podporu opatrení plánovaných v rámci „Stratégie rozvoja vzdelávania“ vrátane podpory podnikateľských schopností študentov. Súčasťou stratégie sú aj činnosti neformálneho vzdelávania. Okrem toho existuje niekoľko projektov Erasmus+, týkajúcich sa podnikateľského vzdelávania s priamym financovaním EÚ, napríklad „Rozvoj sociálneho podnikania v regióne Baltského mora“, „Erasmus pre mladých podnikateľov“ a „Študentské inovačné laboratóriá - spôsob k udržateľnému a spoločensky zodpovednému rastu“ (Správa Eurodyce, 2016).

Podľa informácií, ktoré sú poskytnuté na portáli „School Education Gateway“, zohráva sieť JA-YE silnú úlohu v podnikateľskom vzdelávaní v Lotyšsku takým spôsobom, že ponúka rôzne programy, ktoré vychádzajú z osvedčených vzorov v iných krajinách. „Študentské spoločnosti“ je iniciatíva realizovaná sieťou JA-YE. Študentom umožňuje získať súbor obchodných zručností a vedomostí, vrátane schopností predávať, prezentačných schopností a tímovej práce. V rámci daného programu sa tieto vytvorené študentské spoločnosti môžu zúčastňovať výstav a festivalov. Dané podujatia poskytujú študentom príležitosť predávať svoje výrobky iným študentom a pomáhajú im nadviazať nové priateľstvá. Táto iniciatíva sa zameriava na stredné školy a školy odborného vzdelávania a výcviku. „Job Shadow Day“ je ďalšou celosvetovou iniciatívou siete „Junior Achievement“. Tento deň pomáha študentom lepšie sa rozhodovať o svojej budúcej kariére takým spôsobom, že im poskytuje prehľad o typickom dni v živote profesionála.

Podľa správy Svetovej zdravotníckej organizácie „Informačné listy o fyzickej aktivite pre 28 členských štátov Európskej únie v európskom regióne WHO“ v Lotyšsku na základných školách sú dve hodiny povinnej telesnej výchovy týždenne. Na stredných školách sú tri hodiny povinnej telesnej výchovy týždenne.

Odkazy, zdroje

- <http://greentproject.eu/greent-project/>
- <https://cycloenterprise.wixsite.com/erasmus-project/summary>

Estónsko

V estónskom národnom vzdelávacom programe pre vyšší stupeň stredných škôl existuje národná definícia podnikateľského vzdelávania: „Podnikateľská kompetencia je schopnosť vytvárať nápady a realizovať ich pomocou získaných vedomostí a zručností v rôznych oblastiach života a činnosti; vedieť pochopiť problémy a príležitosti, ktoré sa objavajú, prispievať k riešeniu problémov; stanoviť si ciele a realizovať ich, uskutočňovať krátkodobé a dlhodobé plány, zavádzať ich a uskutočňovať; organizovať spoločné aktivity a zúčastňovať sa ich, prejavovať iniciatívu a prevziať zodpovednosť za výsledky; tvorivo, inovatívne a pružne reagovať na zmeny; podstupovať rozumné riziká; myslieť kriticky a tvorivo; a rozvíjať a vážiť si vlastné nápady ako aj nápady ostatných (Správa Eurydice, 2016).

V Estónsku existujú dve relevantné stratégie, zaujímavá je stratégia podnikateľského vzdelávania a stratégia celoživotného vzdelávania, ktorá obsahuje aj podnikateľské vzdelávanie. Podľa informácií portálu Školské vzdelávanie „Gateway“ v Estónsku, niekoľko ministerstiev a Estónska obchodná komora prijali politický dokument na národnej úrovni o podpore podnikateľského vzdelávania s názvom „Som podnikateľ“. Podnikateľské vzdelávanie sa uznáva ako prierezový cieľ na všetkých úrovniach školskej dochádzky. Podnikateľské kompetencie patria medzi základné kompetencie, ktoré by sa mali osvojovať na všetkých stupňoch škôl. V stredoškolskom vzdelávaní je súčasťou povinného predmetu „Občianska náuka“ a voliteľného predmetu „Ekonomické a obchodné cvičenia“.

V estónskych nových národných učebných osnovách je podnikateľské vzdelávanie uznané ako všeobecná kompetencia a prierezový cieľ. V predmete „Občianska iniciatíva a podnikanie“ je tiež zahrnutá ako prierezová téma. Vyučuje sa i v samostatných nepovinných predmetoch „Podnikateľské cvičenia“ a „Ekonomické a podnikateľské cvičenia“ a v povinnom predmete „Občianska výchova“, v závislosti od úrovne vzdelávania.

A „Job Shadow“ - je každoročné podujatie realizované sieťou JA-YE. „Junior Achievement“ je v Estónsku veľmi obľúbený. Ďalšou iniciatívou v Estónsku je ENTRUM – program podnikateľských súťaží a rozvoja podnikateľských nápadov mládeže. Pôvodne ju založila najväčšia estónska energetická spoločnosť Eesti Energia v spolupráci s Estónskou obchodnou komorou. Program začína koncepciou ideálnej osobnosti pre podnikateľov a stanovil štvorstupňovú metodiku na vytvorenie podnikateľského myslenia.

Podľa správy Svetovej zdravotníckej organizácie „Informačné listy o fyzickej aktivite pre 28 členských štátov Európskej únie v európskom regióne WHO“, v Estónsku na základných školách existujú dve alebo tri 45-minútové hodiny telesnej výchovy týždenne. V ročníkoch 1–3 a 4–6 škola alokuje celkovo osem hodín telesnej výchovy. Národné učebné osnovy stanovujú, že počas 3 rokov strednej školy by mali mať študenti 45 minútové hodiny telesnej výchovy v rámci 35 kurzov.

Odkazy, zdroje

- <https://www.startuplab.ut.ee/news/student-startup-camp-is-back-in-tartu>
- <https://garage48.org/events/student-startup-camp-tartu-2020>

Fínsko

Podľa správy Eurydice z roku 2016 o podnikateľskom vzdelávaní v škole v rámci Európy, existuje vo Fínsku národná definícia pre podnikanie aj podnikateľské vzdelávanie, ktorá je prevzatá z „Usmernení pre podnikateľské vzdelávanie“: „Podnikanie je schopnosť jednotlivca pretaviť nápady do praxe“. Podnikanie zahŕňa tvorivosť, inováciu a riskovanie, ako aj schopnosť plánovať a smerovať správne kroky k dosiahnutiu cieľov.

Tieto vlastnosti podporujú každodenný život vo vzdelávaní, v práci, vo voľnom čase a v iných spoločenských činnostiach. Dané vlastnosti sú potrebné v podnikaní, ale tiež zvyšujú

povedomie pracovníkov o ich práci a pomáhajú im využívať príležitosti. “ V správach portálu Školské vzdelávanie Gateway sa uvádza, že vo Fínsku „Podnikateľské zručnosti a kompetencie sú explicitne uznané ako prierezové témy a sú zakomponované do témy „Participačné občianstvo a podnikanie“ na primárnom a nižšom sekundárnom stupni vzdelávania a do témy „Aktívne občianstvo a podnikanie“ na vyššom sekundárnom stupni vzdelávania. Školy vo Fínsku sú autonómnymi inštitúciami a realizujú podnikateľské vzdelávanie rôznymi spôsobmi.

Podnikateľské zručnosti sa začleňujú aj do iných predmetov a zároveň vytvárajú osobitné, samostatné kurzy. Ministerstvo školstva vydalo súbor komplexných pokynov, ktoré majú pomôcť pri podpore zakomponovania podnikateľských zručností do učebných osnov.

Tieto pokyny poskytujú užitočné informácie o vzdelávacom prostredí, informácie o zainteresovaných subjektoch a existujúcich iniciatívach, ako aj príklady foriem možnej spolupráce medzi školami v praxi.

Program „Junior Achievement“ (JA) a „Job Shadow“ vo fínskom programe „Leader for a day“ („Vodca na jeden deň“), ponúka študentom jedinečnú príležitosť stráviť deň s lídrom spoločnosti. JA, „Job Shadow“ a „Leader for a day“ sú cielené pre študentov v odborných školách, stredných školách a vysokých školách. Cieľom spoločnosti JA Finland je rozvíjať podnikateľské postoje a aktívny životný štýl mladých fínskych ľudí zvyšovaním ich vedomostí o podnikaní, poskytovaním podnikateľských skúseností, zlepšovaním pripravenosti na pracovný život a zručnosťami finančného riadenia. Kombinácia vhodného nastavenia prostredia triedy a odborná prax v rámci „Job Shadow“ je dôležitým prístupom pre mladých ľudí, ktorí sa chystajú vstúpiť na trh práce. Program významne zvyšuje podnikateľské myslenie študentov - uvádza správu Školské vzdelávanie Gateway.

Podľa správy Svetovej zdravotníckej organizácie „Informačné listy o fyzickej aktivite pre 28 členských štátov Európskej únie v európskom regióne WHO“ v nových fínskych národných osnovách vydaných 1. augusta 2016, je minimálne 20 hodín povinnej telesnej výchovy v triedach 1– 9 (väčšinou dve alebo tri 45-minútové hodiny týždenne). Vo všeobecnom vyššom stredoškolskom vzdelávaní sú dva povinné kurzy telesnej výchovy v dĺžke po 38 hodín v oboch kurzoch a tri národné dobrovoľnícke kurzy.

Odkazy, zdroje

- <https://yesverkosto.fi/en>
- <https://eumtee.lut.fi/>

Švédsko

Podľa správy Eurydice 2016 „Vo Švédsku existuje národná definícia podnikateľského vzdelávania, ktorá sa vyskytuje v „Stratégii podnikania vo vzdelávaní a odbornej príprave“ : „Podnikateľské vzdelávanie je o rozvoji a stimulovaní všeobecných zručností, ako je iniciatíva, zodpovednosť a o pretavení myšlienok do praktickej činnosti. Je to o rozvíjaní zvedavosti, sebadôvery, tvorivosti a odvahe riskovať. Podnikateľské vzdelávanie taktiež podporuje

kompetencie, ako je napríklad schopnosť rozhodovať sa, komunikovať a spolupracovať. Podnikanie je dynamický a spoločenský proces, v ktorom jednotlivci buď samostatne alebo v spolupráci s inými identifikujú príležitosti a transformujú svoje myšlienky do praktických a cielených činností v spoločenskom, kultúrnom alebo ekonomickom kontexte“.

Vo vyššie uvedenej správe sa uvádza o Švédsku že „Podnikateľské vzdelávanie je prierezovým cieľom v základnom a vyššom stredoškolskom vzdelávaní“. Vo vyššom stredoškolskom vzdelávaní sa kurzy podnikania konajú buď na povinnej alebo voliteľnej báze. Kurz „Podnikanie“ sa vyučuje ako samostatný povinný predmet v rámci štyroch programov pre stredné školy (Umelecké remeslá, Obchod a správa, Prírodné zdroje, Hotelové služby a cestovný ruch) a ako samostatný voliteľný predmet v rámci ostatných vzdelávacích programov pre stredné školy. Kurz „Podnikanie a obchod“ sa vyučuje ako samostatný povinný predmet v rámci cvičení o obchode a podnikaní ako prvku študijných programov o podnikaní a ako samostatný voliteľný predmet v 12 z 18 národných programov.

“

Podľa správy - Školské vzdelávanie Gateway vo Švédsku je „Podnikateľské vzdelávanie zakomponované do všetkých úrovní a typov vzdelávania. Je súčasťou povinného vzdelávania ako prierezový cieľ v základnom, nižšom strednom a odbornom vzdelávaní. Často sa vyučuje ako samostatný predmet. Po ukončení tohto vzdelávania sa od študentov očakáva, že budú schopní pochopiť, čo znamená podnikanie pre jednotlivcov, organizácie, podniky a komunity. Napriek existujúcim harmonizovaným očakávaniam, v dôsledku decentralizovanej štruktúry švédskeho školského systému sa metódy a ustanovenia vyučovania a vzdelávania líšia nielen v rámci krajiny, ale dokonca aj medzi jednotlivými školami. “

Podľa správy Svetovej zdravotníckej organizácie „Informačné listy o fyzickej aktivite pre 28 členských štátov Európskej únie európskeho regiónu WHO“ je vo Švédsku na základných školách v 1.-3. ročníkoch 1,5 hodiny telesnej výchovy týždenne a 2 hodiny telesnej výchovy týždenne v ročníkoch 4-9. Na základnej škole sa počet hodín telesnej výchovy môže líšiť od vnútroštátnych predpisov o 20 %, v závislosti od danej školy. Na stredných školách vo Švédsku je 1–1,5 hodín telesnej výchovy týždenne, nie je to však povinné. Celkovo je to 100 hodín počas 3 rokov. Stredné školy môžu rozvrhnúť hodiny do rôznych ročníkov. Väčšina škôl vyučuje telesnú výchovu iba v prvých dvoch rokoch. K dispozícii je i dobrovoľný kurz v dĺžke asi 100 hodín.

Odkazy, zdroje

- <https://snilleblixarna.se/>
- <https://www.framtidsfron.se/english/>

Grécko

V Grécku existuje pomerne veľa iniciatív zameraných na posilnenie podnikania, ktoré mohli spočiatku vychádzať z potreby bojovať proti nezamestnanosti, najmä v nedostatočne zastúpených a znevýhodnených skupinách a tiež v mladších vekových skupinách. Medzi tieto

iniciatívy patria granty na zakladanie mikropodnikov a malých podnikov s inovatívnym podnikaním, finančná podpora pre poľnohospodárov, mladých nezamestnaných dlžníkov, družstvá a sociálne podniky a tiež mikro podniky pôsobiace v zelenej ekonomike. Ďalším opatrením zameraným na vytváranie nových pracovných miest je finančná podpora pre samostatne zárobkovo činných absolventov vysokých škôl.

Pokiaľ ide o podnikanie v športe, zdá sa, že ide o vzrastajúcu teoreticko-tematickú oblasť pre formálne aj neformálne vzdelávanie. Kurz na vysokej škole a seminár celoživotného vzdelávania, ktoré ponúkajú dve významné grécke univerzity, sú zamerané na prípravu účastníkov na organizáciu, riadenie a marketing športových podujatí a podnikov, plánovanie a efektívnu organizáciu športových podujatí, ako aj rozvoj jednotlivých odborných činností (samostatne zárobkovo činní), na trhu so športovým podnikaním.

Odkazy, zdroje

- <https://elearningekpa.gr/courses/dioikisi-athlitismou-me-emfasi-stin-epixeirimatikotita-kai-tin-kainotomia>
- <https://qa.auth.gr/el/class/1/600062049>

Bulharsko

Bulharsko podporuje rôzne stratégie, plány a programy podnikania s osobitným dôrazom na ženy a mládež. Zdá sa, že vzdelávanie má kľúčovú úlohu pri rozvoji podnikania a podporuje politických činiteľov, miestne orgány a správcov univerzít, aby aplikovali stratégie a opatrenia na stimuláciu podnikateľskej transformácie bulharských univerzít. Dva publikované príspevky popisujú bariéry, sprostredkovateľov a najlepšie postupy v podnikateľskej transformácii bulharských univerzít v časovom horizonte 10 rokov (2009 - 2019). K tejto transformácii prispieva zameranie sa na partnerstvá s výskumnými inštitúciami a tiež obchodného sveta v kombinácii so vzdelávacími stratégiami, ako sú ocenenia a štipendiá. Autori publikácií poznamenávajú, že najdôležitejšie podmienky sú pracovné príležitosti a kariérny rozvoj, zatiaľ čo finančné a morálne stimuly nemajú pre nich taký veľký význam.

Odkazy, zdroje

- Desislava Yordanova¹, José António Filipe (2019). Towards Entrepreneurial Universities: Barriers, Facilitators, and Best Practices in Bulgarian and Portuguese Universities. *International Journal of Economics and Business Administration* Volume VII, 4, pp. 213-227.
- E.Gourova, A.Antonova, Y.Todorova, *Industry academia collaboration in Bulgaria – the case of Sofia University*, Proc. of International Conference for Entrepreneurship, Innovation and Regional Development ICEIRD 2009, Thessaloniki, 24-25 April 2009, pp. 157-166

Cyprus

Hlavná politika na podporu podnikania na Cypre je zameraná na podporu hospodárskeho rastu tvorbou podnikateľského ducha a posilnením podnikateľského prostredia. Dôraz sa kladie na podnikanie mladých ľudí a žien, kde sa vzdelávanie javí ako dôležitý prostriedok tohto úsilia. Jedným z opatrení v tomto smere je integrácia podnikania do vzdelávania, zvýšenie kariérneho poradenstva, posilnenie elektronickej verejnej správy. Je zaujímavé, že vyššie uvedené akcie sa uplatňujú aj v športovej oblasti. Univerzity ponúkajú kurzy podnikania v športe a v danej oblasti sa tiež uskutočňuje i výskum.

Publikovaný výskum propaguje využitie sociálnych médií ako podnikateľskej kompetencie, čo uľahčuje športovým organizáciám zdieľanie vizuálneho obsahu. Autori navrhujú, že tímy sa môžu viac zamerať na trh a komunikáciu, ktorá zvýrazní lepšie pochopenie semiotiky obrázkov a komentárov fanúšikov pomocou sociálnych médií. V rámci projektu Erasmus+ sa vyvinula elektronická platforma na zvýšenie schopností a znalostí dobrovoľných členov výborov v športových organizáciách v oblasti dobrého riadenia v športe, ktorú realizoval vedúci Cyperskej športovej organizácie. Platforma umožňuje používateľom sledovať sériu vzdelávacích modulov vo svojom osobnom čase.

Odkazy, zdroje

- <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/16184742.2017.1410202>
- <http://greform.eu/index.php>

Chorvátsko

Stratégia podnikania a súvisiace opatrenia v Chorvátsku podporujú zraniteľné skupiny na trhu práce, ako sú mládež, ženy, seniori a osoby, ktoré sú ohrozené vylúčením zo spoločnosti. Medzi kroky, ktoré sa týkajú mládeže, patria stimuly pre zamestnanosť, priame opatrenia na vytváranie pracovných miest, stimuly a podpora pre zakladanie podnikov so špecializovanou podporou pre tých, ktorí nie sú zamestnaní, nezúčastňujú sa žiadneho vzdelávania ani odbornej prípravy (NEETs), pre mladých Rómov a mladých ľudí so zdravotným postihnutím.

Osobitný dôraz sa kladie na úlohu vzdelávania, ktoré podporuje podnikanie najmä v mladom veku. V rámci projektu Erasmus+ sa realizoval program School Education Getaway, kde sa vytvoril vzdelávací kurz pre učiteľov a množstvo aktivít na zvyšovanie povedomia študentov. Pre učiteľov boli vyvinuté možné metódy implementácie vzdelávania k podnikaniu vo všetkých formách, druhoch a úrovniach formálneho a neformálne vzdelávania a vyučovania. Publikovaná vedecká štúdia predkladá návrh o „Kultúre podnikania“, ktorý predstavuje rozvoj podnikania v Chorvátsku z pohľadu tvorcu stratégie SME pre malé a stredné podniky na všetkých úrovniach formálneho vzdelávania pre deti predškolského a školského veku, študentov a mladých absolventov.

Odkazy, zdroje

- https://www.schooleducationgateway.eu/downloads/entrepreneurship/Croatia_151022.pdf

- Karajic D. (2014). Culture of Entrepreneurship – Croatia case, Ministry of Entrepreneurship and Crafts

Poľsko

Strategický plán na podporu podnikateľského vzdelávania v Poľsku zahŕňa rozvoj inovatívneho podnikania a posilnenie systému podpory inovácií, internacionalizáciu a podporu sociálneho a regionálneho rozvoja. Dôležitou súčasťou ich stratégie je inkluzívne podnikanie s cieľom podporiť nedostatočne zastúpené a znevýhodnené skupiny v podnikateľských činnostiach a dosiahnuť tak zlepšenie sociálneho a regionálneho rozvoja. Európsky projekt o podnikateľskom vzdelávaní žien („Cross EU Women Business Angels“) podporuje zručnosti a aktivity dôležité pre úspech, ktoré zahŕňajú informácie, zvyšovanie povedomia, komunikáciu, školenie a odborné vedenie a vytváranie sietí.

Je zrejmé, že vzdelávanie a rozvoj zručností sa považujú za dôležité pri rozvoji podnikateľského vzdelávania a zdá sa, že ich vzdelávací systém je pripravený čeliť tejto výzve. Publikovaná štúdia popisuje zmeny v podnikateľskom vzdelávaní na strednej škole v rámci reformy učebných osnov v Poľsku. Štúdia identifikuje kľúčovú úlohu učiteľa pri implementácii nových učebných osnov a zdôrazňuje potrebu odbornej prípravy učiteľov v danej téme. Doktorandská práca o rozvoji podnikania v športovom priemysle v Poľsku popisuje kľúčové determinanty rozvoja podnikania v oblasti športu a identifikuje najdôležitejšie podmienky na dosiahnutie týchto cieľov.

Odkazy, zdroje

- <https://content.sciendo.com/view/journals/joim/11/2/article-p73.xml>
- http://www.wz.uw.edu.pl/files/aktualnosci_pliki/Autoreferat_mgr_Magdalena_Kubow.pdf

Írsko

Podnikateľská stratégia v Írsku nie je podložená len podnikateľskými iniciatívami, ale zameriava sa aj na udržateľnosť a rast začínajúcich podnikov. S tým súvisia činnosti na podporu podnikania, ktoré sú ovplyvnené touto stratégiou a sú zamerané na rozvoj špecifických pracovných zručností a kladú dôraz na školenia zamerané na rozvoj osobnosti v rôznych menej privilegovaných skupinách, ako sú nezamestnané ženy a mládež. Vzdelávanie spojené s podnikateľstvom je v Írsku veľmi dôležité. Vedecký článok o podnikateľskom vzdelávaní v Írskej republike skúmal podnikateľské vzdelávanie v Írsku v rôznych kontextoch vplyvu hospodárskej politiky na podnikateľskú činnosť. Príspevok zdôrazňuje pedagogické a filozofické znaky vo vzdelávacích programoch o podnikaní a diskutuje o učebných stratégiách používaných pri vyučovaní podnikateľstva. Zameriava sa tiež na úlohu vzdelávacích inštitúcií pri podpore podnikania a prepojenie medzi vzdelávacími inštitúciami a

podnikmi. Projekt YES (Stratégie podnikania mladých ľudí) financovaný EÚ (tabuľka 6.2), je zameraný na zlepšenie stratégií, ktoré sa týkajú integrácie vyučovania o podnikaní do vzdelávacieho systému. Projekt sa zameriava na zaznamenanie a analýzu existujúcich stratégií, taktík, právnych predpisov v oblasti podnikateľského vzdelávania, orgánov riadiacich podnikateľské vzdelávanie a tiež činností v oblasti podnikateľského vzdelávania.

Odkazy, zdroje

- Garavan, T., Birdthistle, N., Cinnéide, B. Ó., & Collet, C. (2010). Entrepreneurship education in the Republic of Ireland: context, opportunities and challenges. *Handbook of Research in Entrepreneurship Education*, 3, 225-247.
- https://pdst.ie/sites/default/files/YES_Entrepreneurship_Education_in_Ireland_Mapping_Report_Executive_Summary_Final.pdf

Malta

Iniciatívy na podporu podnikania na Malte majú výrazne zameranie na mládež, najmä študentov, čo vedie k podpore vzdelávania v oblasti podnikania.

Cieľom podnikateľského vzdelávania študentov je viesť prejsť svoje postoje, vedomosti a schopnosti konať podnikateľsky a získať zručnosti, ktoré podporia ich celoživotnú schopnosť zamestnať sa v neustále sa meniacom obchodnom, ekonomickom a sociálnom prostredí. Tieto ciele podporujú rozvoj osobných a medziľudských schopností potrebných na to, aby sa stali podnikavými nielen v priemysle, ale aj v iných sférach. Prispievajú tiež k získaniu vedomostí a porozumenia, ktoré sú nevyhnutné na dosiahnutie podnikateľského úsilia a na získanie kreatívneho a inovatívneho podnikateľského myslenia. Dobrým príkladom takéhoto podnikateľského vzdelávania je vysokoškolský kurz, ktorý vedie k získaniu diplomu v oblasti tvorivosti, inovácie a podnikania na Maltskej univerzite v Írsku. Tento kurz je zameraný na rozvoj nielen vedomostí, ale aj prenosných zručností a postojov týkajúcich sa tvorivosti, inovácie a podnikania. Očakáva sa, že tieto zručnosti a postoje pripraví študentov na riešenie výziev a rozvoj ich funkčných schopností a tvorivých možností. Avšak, ako v každom študijnom odbore, hodnotou vo vzdelávaní je uplatnenie sa v praxi, ktoré môže byť úspešné v nadväznosti na jej vykonávanie. Nadácia Junior Achievement Young Enterprise (JAYE) Malta organizuje zážitkové vyučovanie, kde sa účastníci učia pomocou zážitku. Rozmanité programy s rôznymi cieľmi sú ponúkané žiakom a študentom od 7 do 30 rokov.

Odkazy, zdroje

<https://www.um.edu.mt/courses/overview/UDCIEPTE-2020-1-O>
<https://jayemalta.org/programmes/>

V rámci všetkých osvedčených postupov, ktoré boli získané z 28 európskych krajín sa zdá, že podnikanie je dôležitou témou pri tvorbe stratégie vo všetkých týchto krajinách. Medzi európskymi krajinami však existuje niekoľko rozdielov a to hlavne v uhle pohľadu na danú tému. Tento odlišný pohľad sa odráža v spôsobe, ako je téma podnikania zakotvená vo

vzdelávacom systéme, v jej rozsahu použitia a v spôsobe, ako je vzdelávanie v podnikaní prepojené so svetom obchodu.

Členské štáty EÚ kladú na tému podnikania rôzny dôraz, čo je zrejmé aj z iniciatív v oblasti vývoja v podnikaní v daných európskych krajinách. Zdá sa, že podnikanie slúži buď k osobnostnému alebo finančnému rastu. Táto odlišná úloha je skôr určovaná kultúrnym prostredím, než finančným rastom krajiny. Podnikanie na hodinách telesnej výchovy skôr absentuje, ale v športovom priemysle je všeobecne spojené s obchodom, sponzorstvom a ekonomikou.

V európskych krajinách bolo vyvinutých niekoľko iniciatív na podporu podnikania. Takéto iniciatívy sa môžu zamerať na zvýšenie pracovných príležitostí na trhu práce v špecifických menej privilegovaných skupinách, ako sú ženy a mládež (Bulharsko, Cyprus), seniori a osoby, ktoré sú ohrozené sociálnym vylúčením (Chorvátsko). Taktiež ide o pomoc, najmä študentom odborných škôl, lepšie ich pripraviť do zamestnania (t.j. Španielsko, Nemecko, Česká republika). Vo väčšine prípadov sú tieto iniciatívy spojené s národnou politikou alebo stratégiou v oblasti podnikateľského vzdelávania, hoci sú aj také krajiny, ktoré takúto stratégiu nevypracovali (t. j. Holandsko, Rumunsko a Portugalsko). Vo všetkých prípadoch sú tieto iniciatívy spojené s rozvojom podnikateľských zručností, čo znamená určitý typ odbornej prípravy, aj keď nie je súčasťou školského vzdelávacieho systému.

Podnikateľské kompetencie patria medzi základné kompetencie, ktoré by sa mali dosiahnuť na všetkých úrovniach škôl. Tieto kompetencie súvisia skôr so životnými skúsenosťami než s pracovnými zručnosťami a obsahujú sebadôveru, odvahu riskovať a prevziať iniciatívu, zodpovednosť, zvedavosť, tvorivosť a premenu myšlienok do praxe. Zdá sa, že niekoľko krajín berie do úvahy podnikateľské schopnosti vážne a rozvíja vzdelávacie stratégie, ktoré zahŕňajú podnikateľské zručnosti na všetkých úrovniach vzdelávania (t. j. na Slovensku, v Estónsku), alebo sú povinné (t. j. Švédsko), alebo ako prierezová téma (t. j. Fínsko, Lotyšsko). Aj keď neexistuje vzdelávacia politika v oblasti podnikania, tieto zručnosti sú súčasťou programov celoživotného vzdelávania (t. j. Maďarsko) alebo iných iniciatív a vzdelávania pre mládež (t. j. Slovinsko, Slovensko, Holandsko).

Podnikanie v telesnej výchove zatiaľ nie je realitou, ale zdá sa, že má veľký potenciál. Výskum a praktické aplikovanie preukázali vo veľkej miere, že charakter samotnej hodiny telesnej výchovy vytvára vhodný priestor pre interdisciplinárne vyučovanie. Okrem toho, rozvíjaním hodnôt v športoch sa môžu rozvíjať aj podnikateľské schopnosti. Ako výstižne povedal Nelson Mandela, šport je viac ako fyzické cvičenie a ľudí vie naučiť spravodlivosti, tolerancii a k úcte. V skutočnosti je to silný nástroj, ktorý môže pomôcť dosiahnuť rôzne ciele a zmeniť svet k lepšiemu.

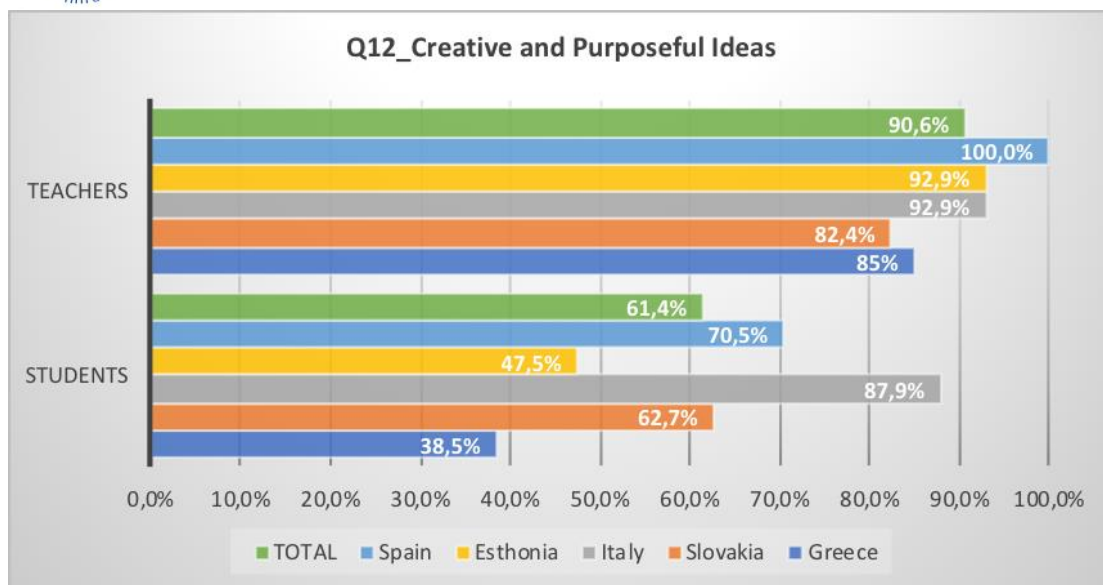
2. Učebné potreby pre učiteľov a študentov, ktorí sa venujú športu (závery / základné predpoklady z dvoch prieskumov)

Pomerne veľké množstvo existujúcich iniciatív je zameraných na posilnenie podnikania, ktoré mohlo byť spočiatku nevyhnutné v boji proti nezamestnanosti, najmä slabo zastúpených a znevýhodnených skupín a mladých ľudí. Medzi tieto iniciatívy patria granty na zakladanie mikropodnikov a malých podnikov s inovatívnym podnikaním, finančná podpora pre poľnohospodárov, mladých nezamestnaných dlžníkov, družstvá a sociálne podniky a mikropodniky pôsobiace v zelenej ekonomike.

Ďalším opatrením zameraným na vytváranie nových pracovných miest je finančná podpora pre samostatne zárobkovo činných absolventov vysokých škôl. Pokiaľ ide o podnikanie v športe, zdá sa, že ide o vzrastajúcu študijno-tematickú oblasť pre formálne aj neformálne vzdelávanie. V modernom európskom podnikateľskom prostredí sa podnikanie považuje za nevyhnutný vzdelávací predmet/nástroj, ktorý je potrebné zahrnúť do školského vzdelávania, najmä do škôl odborného vzdelávania a prípravy (VET). Prieskum sa uskutočňuje so zámerom identifikovať kľúčové kompetencie a učebné potreby pre učiteľov/pracovníkov s mládežou a mladých študentov, ktorí majú perspektívu, že budú vyučovať prvky podnikania počas hodín telesnej výchovy.

Online dotazník adresovaný študentom aj učiteľom obsahoval otázky týkajúce sa podnikateľských schopností. Spolu ho zodpovedalo 334 respondentov. Z toho bolo 256 študentov s priemerným vekom 17 rokov a 78 učiteľov telesnej výchovy, vrátane vysokoškolských učiteľov telesnej výchovy s priemerným vekom 45 rokov. Formuláre dotazníkov pre učiteľov aj študentov sú uvedené v PRÍLOHE II. V tejto správe sú predstavené a analyzované najdôležitejšie kľúčové kompetencie, ktoré sú založené na potrebách danej cieľovej skupiny.

Nasledujúci graf ilustruje odpovede učiteľov aj študentov, ktorí reagovali v dotazníku na otázky o cvičeniach, ktoré podporujú schopnosť rozvíjať „tvorivé a zmysluplné nápady“ počas kurzov telesnej výchovy v škole.

Obr.1 Otázka 12_Kreatívne a zmysluplné nápady

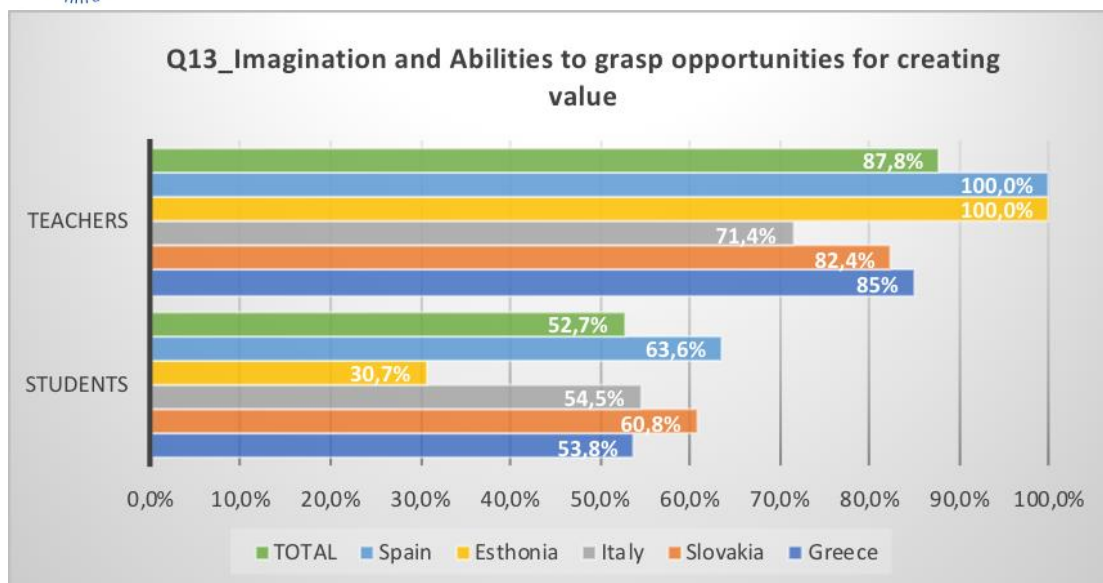
UČITELIA

ŠTUDENTI

SPOLU Španielsko Estónsko Taliansko Slovensko Grécko

Z analýzy grafu - odpovedí na otázku č. 12 vyplýva, že kreativita je považovaná ako učiteľmi telesnej a športovej výchovy (TŠV), tak aj ich študentmi, za jednu z najdôležitejších podnikateľských kompetencií.

Následne boli učitelia a študenti dotazovaní, či učia, respektívne ich učia prostredníctvom aktivít, ktoré podporujú 'predstavivosť a schopnosti identifikovať možnosť vytvoriť hodnoty' (sociálne, kultúrne, etické atď.) na hodinách telesnej a športovej výchovy v škole. Graf ilustruje ich odpovede.

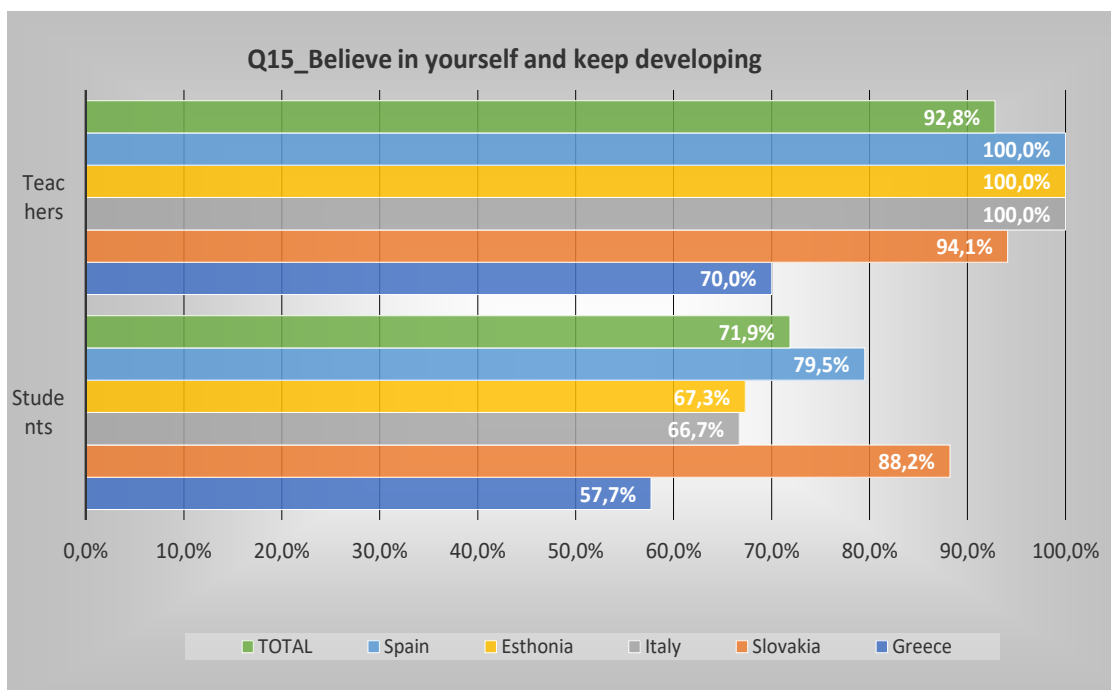

Obr.2 Otázka 13_ Predstavivosť a schopnosti identifikovať možnosť vytvorenia hodnoty
UČITELIA
ŠTUDENTI

SPOLU Španielsko Estónsko Taliansko Slovensko Grécko

Z analýzy grafu - odpovedí na otázku č. 13 vyplýva, že schopnosť prevziať iniciatívu je považovaná ako učiteľmi telesnej a športovej výchovy, tak aj ich študentmi, za jednu z najdôležitejších podnikateľských kompetencií.

Keď sa ich spýtali na 'sebauvedomenie & sebaúčinnosť' v rámci vyučovania TŠV na škole, väčšina odpovedala pozitívne, ako je zrejmé z nasledujúceho grafu.

Obr.3 Otázka 15_ sebauvedomenie a neustály vývoj

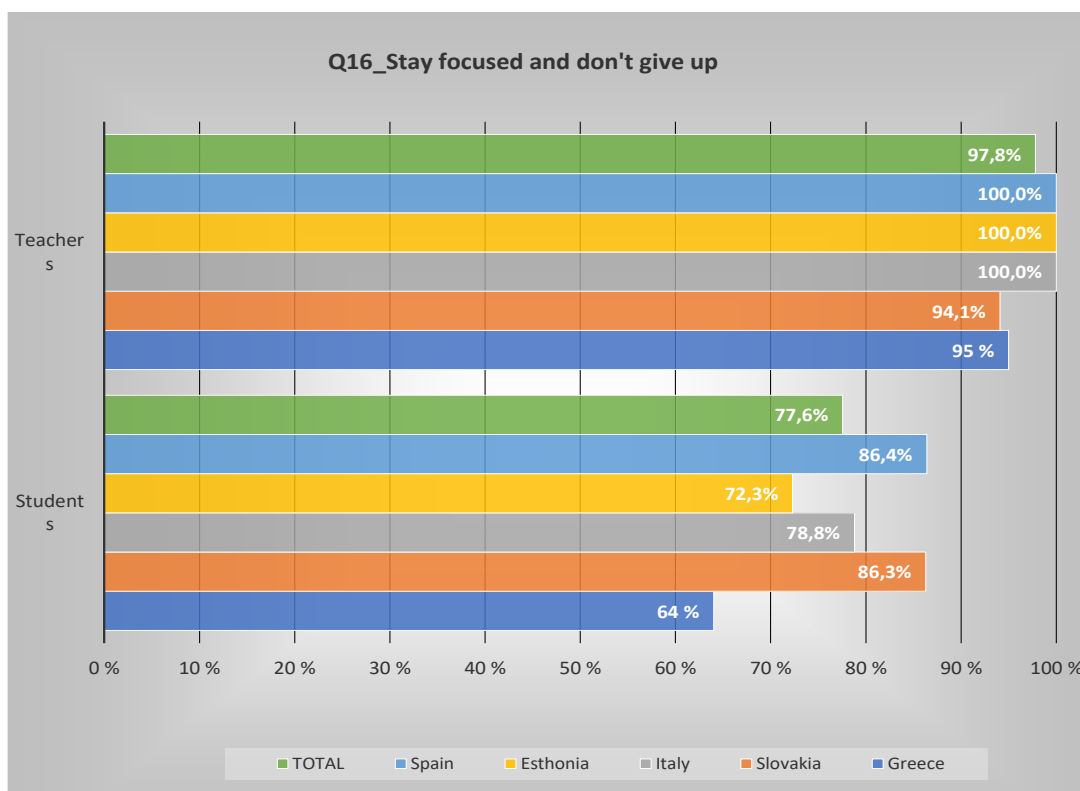
UČITELIA

ŠTUDENTI

SPOLU Španielsko Estónsko Taliansko Slovensko Grécko

Z analýzy grafu - odpovedí na otázku č. 15 vyplýva, že 'sebauvedomenie & sebaúčinnosť' je považovaná ako učiteľmi telesnej a športovej výchovy, tak aj ich študentmi za jednu z najdôležitejších podnikateľských kompetencií.

'Motiváciu a vytrvalosť' hodnotila cieľová skupina pozitívne, ako ilustruje nasledujúci graf.

Obr.4 Otázka 16 _Buď cieľavedomý a nevzdávaj sa

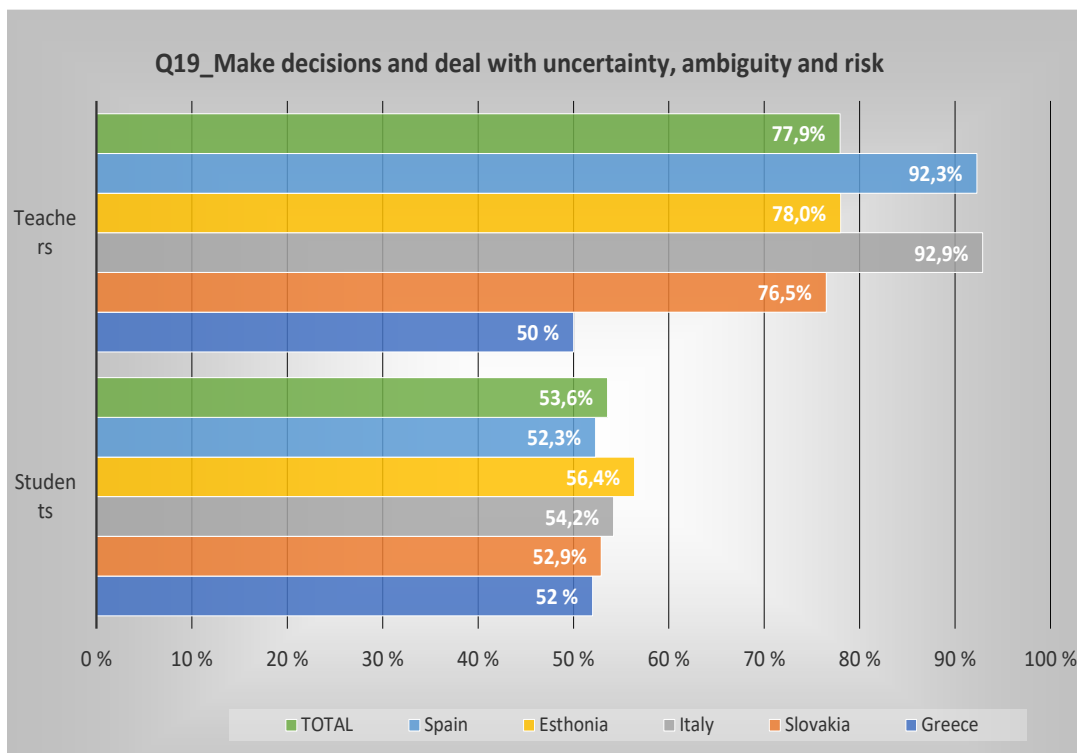
UČITELIA

ŠTUDENTI

SPOLU Španielsko Estónsko Taliansko Slovensko Grécko

Z analýzy grafu - odpovedí na otázku č. 16 vyplýva, že 'motivácia a vytrvalosť' je považovaná ako učiteľmi telesnej a športovej výchovy, tak aj ich študentmi za jednu z kľúčových podnikateľských kompetencií.

Na otázku, či by študovali predmet, ktorý zahŕňa 'rozhodovanie, vyrovnanie sa a neistotu, nejednoznačnosťou a rizikom' učelia i študenti odpovedali pozitívne, ako vyplýva z nasledovného grafu.

Obr.5 Otázka 19_Rozhodni sa, vyrovnaj sa s neistotou, nejednoznačnosťou a rizikom

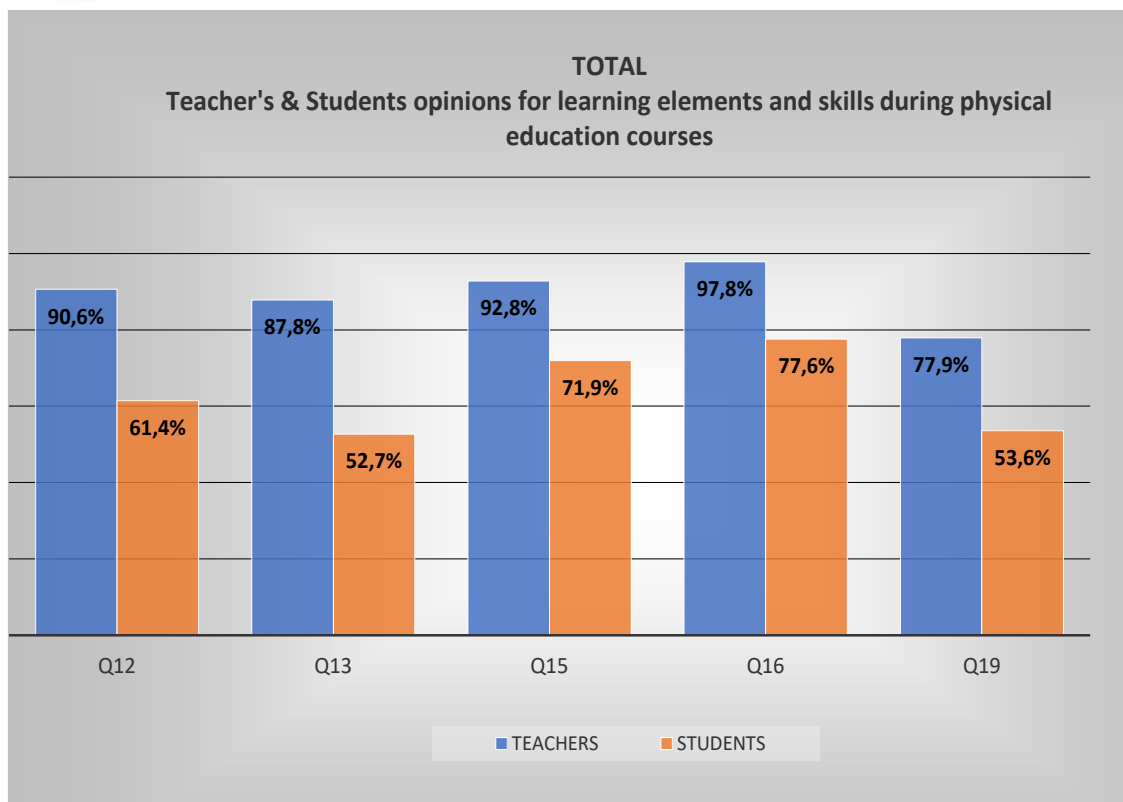
UČITELIA

ŠTUDENTI

SPOLU Španielsko Estónsko Taliansko Slovensko Grécko

Z analýzy grafu - odpovedí na otázku č. 19 vyplýva, že kompetencia 'rozhodovanie, vyrovnanie sa s neistotou, nejednoznačnosťou a rizikom', by sa mala rozvíjať ako jedna z kľúčových podnikateľských kompetencií podľa učiteľov telesnej a športovej výchovy, ako aj ich študentov.

Na základe získaných odpovedí je možné skonštatovať, že pre potreby identifikované cieľovou skupinou (študentmi a učiteľmi), treba ďalej rozvíjať tieto podnikateľské zručnosti: a) kreativitu, b) iniciatívnosť, c) sebauvedomenie a sebaúčinnosť, d) motiváciu a vytrvalosť a e) rozhodovanie a vyrovnanie sa s neistotou, nejednoznačnosťou a rizikom. Tieto kompetencie vyplývajúce zo získaných odpovedí z druhej fázy prieskumu v rámci projektu ENTOS sú ilustrované v súhrnnom grafe:

Obr. 6_Názory učiteľov a študentov na prvky vo vyučovaní a zručnosti v rámci vyučovania telesnej a športovej výchovy

otázka12

otázka13

otázka15

otázka16

otázka19

UČITELIA

ŠTUDENTI

Celkovo zo získaných odpovedí od učiteľov vyplýva, že len malý počet z nich vykazuje znalosti z oblasti podnikania na vyššej úrovni a že je to len vďaka ich osobnému záujmu a úsiliu. Učitelia považujú výchovu k podnikaniu za dôležitú tému, ktorá by mala byť súčasťou vzdelávania na školách, keďže podnikateľské zručnosti budú môcť žiaci využiť v budúcom profesijnom živote. Učitelia nespájajú predmet telesná a športová výchova s predmetom podnikanie, keďže sa pravdepodobne necítia dostatočne sebavedomí, aby ho učili. Následne učitelia tvrdia, že ak by mali adekvátne podnikateľské vzdelanie, podnikateľské zručnosti by sa stali dôležitou súčasťou hodín telesnej a športovej výchovy.

Pokiaľ sa týka ich hodín TŠV, množstvo učiteľov telesnej a športovej výchovy pri prvej zmienke o témach z oblasti podnikania priznáva, že tieto nie sú ich súčasťou. Zaujímavé je však, že ak sú podnikateľské zručnosti pomenované jednotlivo, tak učitelia uvádzajú, že tieto zahŕňajú do vyučovania svojho predmetu telesná a športová výchova. Výsledky možno interpretovať tak, že je to dôkaz, že podnikateľské zručnosti sú súčasťou telesnej a športovej výchovy, ale väčšina učiteľov ich neidentifikuje ako "podnikateľské". Z toho vyplýva, že termín "podnikateľský" je cudzí alebo nedocenený v vzdelávacom systéme spoločnosti.

Celkovo možno konštatovať, že veľké množstvo podnikateľských zručností, ako sú tímová práca, riešenie problémov alebo kreativita, je zahrnutých do vyučovania hlavne v rámci kategórií “tímové a individuálne športy” a “rekreačné aktivity a hry”. Učitelia sú presvedčení, že integrovanie podnikateľských zručností do telesnej a športovej výchovy pomôže študentom v ich budúcej profesijnej kariére a zároveň telesná a športová výchova získa väčšiu vážnosť a konkurencieschopnosť. Učitelia taktiež udávajú, že vedenie školy by mohlo mať záujem o integráciu podnikania v rámci telesnej a športovej výchovy a sú presvedčení, že toto by mohlo byť prínosom pre školské vzdelávacie programy.

Podľa postojov, názorov a vnímania študentov, títo rovnako ako učitelia nevedia veľa o predmete podnikanie na školách, pretože nedostali žiadne formálne vzdelanie v danej oblasti. Podnikanie je integrované do školských vzdelávacích programov stredných odborných škôl iba na Slovensku. Väčšina študentov by chcela, aby sa predmet podnikanie učil v škole, keďže sú presvedčení, že by im to mohlo pomôcť vo vývoji ich neskoršej profesionálnej kariéry. Je pozoruhodné, že študenti zo všetkých krajín, ktoré sa zúčastňujú na projekte, vnímajú telesnú a športovú výchovu ako veľmi obľúbený predmet, keďže si vyžaduje aktívnu participáciu študenta na hodine a mala by sa učiť metódou získavania skúseností. Študenti prostredníctvom svojich odpovedí v dotazníkoch vyjadrili presvedčenie, že mnohé podnikateľské zručnosti sa učia na hodinách telesnej a športovej výchovy hlavne v rámci “tímových a individuálnych športov” a “rekreačných aktivít a hier”. Okrem toho, odpovede naznačujú, že študenti chcú, aby sa podnikateľské zručnosti učili v rámci telesnej a športovej výchovy, keďže hodiny budú užitočnejšie a študenti budú lepšie pripravení na svoj budúci profesijný život.

4. Dôležitosť podnikania v povedomí fokusových skupín - učiteľov a riaditeľov škôl

Všetci partneri vykonali kvalitatívny prieskum na národnej úrovni s cieľom detailne porozumieť správaniu učiteľov telesnej a športovej výchovy pri vedení svojich hodín a ich reakcii pri adaptácii na inovatívny prístup, ktorý zahŕňa podnikateľské kompetencie a dôvody, ktoré vedú k takému správaniu.

Kvalitatívna metóda bola zrealizovaná dvoma fokusovými skupinami. Tieto pozostávali z učiteľov, riaditeľov škôl, zástupcov školských inštitúcií a študentov.

Fokusové skupiny navrhli použitie konceptu ‘inovačného kempu’ s cieľom generovať kreatívne a praktické riešenia problémov prostredníctvom malej pracovnej skupiny a odbornej facilitácie. Každý účastník umiestnený do skupiny mal intenzívne pracovať s odborným facilitátorom na téme „Podnikateľská výchova na stredných odborných školách prostredníctvom športu“ po detailnom objasnení cieľov projektu ENTOS a oboznámení sa so zozbieranými príkladmi dobrej praxe v rámci dištančného prieskumu za ‘okrúhlym stolom’

prostredníctvom digitálnej platformy. V rámci kvalitatívnych rozhovorov facilitátori pracovali s účastníkmi na nasledujúcich témach: i) ako pomôcť stredoškolským učiteľom stať sa sprostredkovateľmi zmeny prostredníctvom úvodného vzdelávania, ii) ako podporiť a umožniť podnikateľské vzdelávanie prostredníctvom ďalšieho profesionálneho vzdelávania učiteľov, iii) ako zabezpečiť vývoj učiteľa na facilitátora, iv) ako vyvinúť podporný systém pre učiteľov, v) ako môže škola a organizácie pomôcť učiteľom poskytovať možnosti v podnikateľskom vzdelávaní.

Návod na vedenie fokusových skupín - vid' prílohu III

Všetky stretnutia fokusových skupín sa začali prezentáciou projektu ENTOS, jeho cieľov, súčasti projektu, ktoré už boli implementované a ďalšie dôležité informácie. Okrem toho bol stručne odprezentovaný rámec EntreComp, ktorý bol pre nich, počnúc študentmi a končiac riaditeľom, nový, neznámy. V začiatkoch bola myšlienka prepojenia podnikania a telesnej a športovej výchovy ťažšie pochopiteľná, ale po vysvetlení hlavného cieľa a princípov sa všetko vyjasnilo.

V jednotlivých krajinách boli zozbierané nasledujúce návrhy:

Lotyšsko:

Stretnutie sa začalo prezentáciou projektu ENTOS, jeho cieľov a stručným opisom rámca EntreComp, ktorý bol vtedy neznámy pre všetkých účastníkov, od študentov až po riaditeľa. Na začiatku bolo komplikované pochopiť prepojenie podnikania s telesnou a športovou výchovou a až po vysvetlení hlavného cieľa a princípov toto účastníci pochopili. Učitelia poukázali na to, že je dôležité, aby sa do telesnej a športovej výchovy nezahrňalo príliš veľké množstvo teoretických tém, inak v očiach študentov TŠV stratí svoju funkciu ako relaxačný predmet a budú ho brať ako serióznejší predmet. Navrhli, aby teoretická časť zaberala maximálne 10% z hodín telesnej a športovej výchovy a zvyšná časť by mala byť venovaná praktickým aktivitám pre všetkých študentov. Študenti sa obávali, že budú mať menej športových aktivít kvôli teoretickým hodinám k podnikaniu. V závere vedenie školy, učitelia a študenti pozitívne prijali myšlienku projektu ENTOS s tým, že učitelia poukázali na dôležitosť náležitého vzdelania a podpory.

Slovensko:

Najskôr sa účastníci oboznámili so všetkými dôležitými informáciami. Hneď na začiatku diskusie odsúhlasili projekt a jeho implementáciu do školského vzdelávacieho programu predovšetkým preto, lebo v súčasnosti neustále klesá záujem študentov o telesnú a športovú výchovu. Nie je jasné, v akom podiele by mal mať predmet podnikanie zastúpenie na hodinách telesnej a športovej výchovy, avšak učitelia uviedli, že metodológia projektu ENTOS bola zahrnutá do školského vzdelávacieho programu pre TŠV. Učitelia sa taktiež dohodli na začlenení teoretických poznatkov do vyučovania, avšak iba v menšom podiele, aby to žiakov nenudilo. Návrh zapracovať podnikanie na rôznych úrovniach do školského vzdelávacieho programu bol prijatý pozitívne, keďže tento sa pripravuje podľa jednotlivých

ročníkov štúdia. Učitelia odpovedali kladne na otázku, či učia kompetencie, ktoré sú súčasťou rámca EntreComp, jeho myšlienky a možnosti. Študenti sa celkove vyjadrili súhlasne, že podnikateľské zručnosti sú pre nich veľmi dôležité a chceli by sa v nich zlepšovať. Preto majú záujem byť súčasťou projektu. V závere diskusie sa študenti vyjadrili, že myšlienka projektu ich oslovila. Podnikateľské zručnosti považujú za veľmi dôležité a toto je spôsob, ako sa v nich zdokonaľovať.

Španielsko:

Aby študenti a učitelia porozumeli projektu ENTOS v kontexte, ich schôdzka sa začala predstavením programu Erasmus + a rámca EntreComp a tiež samotného projektu ENTOS. S cieľom rozvoja IO2 bolo 15 kompetencií z rámca EntreComp rozdelených do troch oblastí a odprezentovaných študentom. Títo mali určiť pre nich najdôležitejšie kompetencie s tým, že na ne sa treba zameriavať a posilňovať ich prostredníctvom športu. Študenti veľmi jasne pochopili, ako 'podnikanie prostredníctvom športu' zužitkujú vo svojej budúcej profesionálnej kariére a boli zvedaví, ako sa dá použiť táto metóda v budúcnosti. Zo všetkých kompetencií z rámca EntreComp považujú za dôležitejšie a potrebné rozvíjať kompetenciu 'pracovať spolu s ostatnými' a 'vyrovnať sa s nepresnosťou, nejednoznačnosťou a rizikom'. Ďalej podčiarkli potrebu vo väčšej miere rozvíjať soft skills – mäkké zručnosti v škole a v rámci telesnej a športovej výchovy. Rovnakým procesom prešli aj učitelia: bol im predstavený projekt ENTOS a rámec EntreComp, mali za úlohu určiť zo svojho pohľadu najdôležitejšie kompetencie z rámcových pätnástich kompetencií. Zo začiatku bolo veľmi náročné porozumieť, ktoré sú to podnikateľské kompetencie a ako sú zasadené do rámca EntreComp. Učitelia si myslia, že telesná a športová výchova nie je dostatočne ocenená vzdelávacou komunitou a že projekt ENTOS by mohol zvýšiť jej hodnotu. Učitelia sú presvedčení, že tento nový prístup k hodine telesnej a športovej výchovy prispeje k jej väčšiemu významu v Španielsku, keďže v súčasnosti je telesná a športová výchova považovaná za predmet druhoradej dôležitosti. Rovnako by sa mohol zvýšiť záujem študentov k predmetu, keďže cieľom je naučiť zručnosti, ktoré môžu vnímať ako užitočné pre svoj každodenný život.

Taliansko:

Aby študenti a učitelia porozumeli projektu ENTOS v kontexte, ich schôdzka sa začala predstavením programu Erasmus + a rámca EntreComp a tiež samotného projektu ENTOS. S cieľom rozvoja IO2 bolo 15 kompetencií z rámca EntreComp rozdelených do troch oblastí a odprezentovaných študentom. Títo mali určiť pre nich najdôležitejšie kompetencie s tým, že na ne sa treba zameriavať a posilňovať ich prostredníctvom športu. Študenti určili 'trvalo udržateľné myslenie' ako dôležitú kompetenciu, rovnako tiež 'aktivizácia ľudí a zhromaždenie zdrojov'. Keď sa ich spýtali, ako vidia podnikateľské zručnosti prostredníctvom športu, študenti sa zhodli na tom, že podnikateľské zručnosti sú dôležité pre ich rozvoj v

oblasti organizačných zručností, tvorivosti, schopnosti manažovať a pracovať v skupinách. Riaditeľ školy uviedol, že taliansky vzdelávací systém stále stojí na 'tradičných metódach' a že v dobe rýchlych sociálnych zmien musí byť vzdelávací program prispôsobený súčasným potrebám, ak majú byť študenti dobre pripravení. Učitelia uviedli, že rámec EntreComp je dobrým vodítkom na vytvorenie programu a že nielen praktické aktivity, ale aj teória by mala byť zahrnutá do tohto programu prostredníctvom prípadových štúdií, ktoré by pomohli učiteľom telesnej výchovy prepojiť dané zručnosti s aktivitami.

Grécko:

Schôdzka fokusovej skupiny začala tým, že študenti a učitelia boli oboznámení s cieľmi programu a nástrojom EntreComp. Celkový výsledok dvoch stretnutí fokusových skupín študentov a učiteľov viedol k záveru, že podnikateľstvo ako nový predmet v stredoškolskom vzdelávaní je perspektívne učiť súčasne s telesnou a športovou výchovou. Rámec EntreComp môže byť zapracovaný do metodiky výučby tak, že sa rozanalyzuje a aplikuje 15 rozličných podnikateľských zručností, čo poskytne možnosti a nápady pre produktívne vyučovanie podnikateľstva v rámci vyučovania telesnej a športovej výchovy. Študenti a učitelia sú presvedčení, že zručnosti EntreComp sa v rámci telesnej a športovej výchovy aj doteraz učili a rozvíjali hlavne prostredníctvom športových a rekreačných aktivít. Zostáva jedna nejasnosť, a to, aký je konečný zámer školskej správy.

Aj keď vezmeme do úvahy rozdielnosť facilitátorov, čo sa týka krajín a kultúr, počas online okrúhlych stolov prišli vyučujúci TŠV k takmer rovnakým výsledkom. Zo strany vedenia vzdelávacích inštitúcií, pokiaľ sa týka vzťahu medzi vzdelávacím systémom a podnikateľstvom, bola zhoda na celi projektu a jeho implementácii do školských osnov (Slovensko, Estónsko). Naopak, množstvo členov vedenia škôl je presvedčených, že rozvoj podnikateľských zručností nie je ani v ich záujme, ani prioritou (Grécko). Zdôraznili, že hlavnými prekážkami sú verná implementácia tohto učebného programu ako vyučovacieho cieľa a nedostatok učiteľov, ktorí by mali vzdelanie na realizáciu vyučovania podnikateľských zručností. Napriek tomu, všetci sa zhodli na tom, že výučba podnikania je potrebná vzhľadom na potreby prepojenia školy so spoločnosťou a trhom práce. Tento proces nemá prebiehať na úrovni jednotlivej školy alebo jednotlivých učiteľov, ale má byť zastrešený centrálnie na národnej úrovni. Čo sa týka podnikania a telesnej a športovej výchovy, väčšina je presvedčená, že hodiny venované podnikateľským zručnostiam by mali byť limitované, aby neovplyvnili hlavnú úlohu telesnej a športovej výchovy, teda dôraz na šport. Tiež sú presvedčení, že teoretické zručnosti by mohli vyučovať učitelia iných predmetov, čím sa tiež umožní interdisciplinárny charakter výučby. Ďalej, mnohí učitelia sú presvedčení, že takéto zručnosti by sa nemali vyučovať v rámci triedy, ale v skupinách študentov.

Na otázku, či učitelia učia kompetencie z rámca EntreComp, odpovedali kladne. Učia ich hlavne prostredníctvom tímových športov ako volejbal, basketbal, vybíjaná a iných. Zámerne vstupujú do vyučovacieho procesu s tým, že osvetľujú stratégiu v rámci určitej situácie. Vysvetľujú, aký postup bol správny, prečo je to najlepšie riešenie a ako to pomáha vývoju hry. Za najdôležitejšie zručnosti považujú rozpoznanie príležitosti a tvorivosť.

Niektoré skupiny učiteľov telesnej a športovej výchovy si myslia, že zaradenie takých zručností zmení osnovy, metodiku vyučovania a zredukuje športovú aktivitu z vyučovania telesnej a športovej výchovy, čo vzbudzuje obavy. Čo sa týka budúcich učiteľov telesnej a športovej výchovy, respondenti si myslia, že univerzity sú schopné učiť takéto zručnosti budúcich učiteľov telesnej výchovy. Potrebné je následné celoživotné vzdelávanie. Koordinátori a ministerstvo školstva môžu takéto vzdelávanie poskytnúť.

Druhé stretnutie fokusovej skupiny študentov bolo tiež dôležité. Dištančný online okrúhly stôl študentov, koordinátorov projektu a pracovníkov fakulty sa rovnako začal prezentáciou cieľov projektu a nástroja EntreComp. V následnej komunikácii študenti uviedli, že vedeli málo o predmete, ale vyjadrili veľký záujem o získavanie špeciálnych podnikateľských zručností, ktoré by mohli využiť po štúdiu. Študenti sú presvedčení, že vyučovanie podnikateľských zručností v rámci hodín TŠV by mohlo posilniť celkový význam telesnej a športovej výchovy. Navrhli pridať ďalšiu dobrovoľnú hodinu týždenne na vyučovanie teórie v rámci pilotného programu na všetkých úrovniach (Grécko) a predpokladajú, že bude prijatá kladne. Podľa študentov, prvotným motívom pre všetky horeuvedené možné zmeny bol ich záujem o získavanie nových zručností, nie lepšie známky (vrátane TŠV s integrovaným podnikateľstvom).

Čo sa týka exkurzií do podnikov s cieľom bližšie sa zoznámiť s podnikaním, študenti na to reagovali pozitívne a uviedli, že takýto prístup je lepší v porovnaní s možnosťou besedy s podnikateľmi na pôde školy, keďže exkurzie by prispeli k rozšíreniu ich obzorov a prekročeniu limitov, ktoré rámcuje škola.

Za okrúhlym stolom učiteľov TŠV títo skonštatovali, že podnikateľské zručnosti v rámci vyučovacích hodín by mohli poslúžiť ako hodnotný nástroj na vytváranie úspešnej budúcnosti študentov. Zhodli sa však na tom, že neovládajú potrebné techniky a metodiku na odovzdávanie týchto zručností. Učitelia telesnej výchovy, ak majú mať takúto zodpovednosť, považujú za nevyhnutné absolvovať vzdelávacie kurzy, ktoré budú pokrývať široký záber podnikateľských tém.

Celkové výsledky dvoch dištančných stretnutí fokusových skupín študentov a učiteľov viedli k záveru, že podnikateľstvo ako nový predmet v stredoškolskom vzdelávaní má perspektívu ako súčasť vyučovacieho predmetu telesná a športová výchova. Metodika vyučovania by mohla byť realizovaná rámcom EntreComp prostredníctvom analýzy a aplikovania 15 rôznych podnikateľských zručností, čo umožní úspešné vyučovanie podnikateľstva v rámci telesnej a športovej výchovy. Jedinou neznámou zostáva oficiálne stanovisko školskej správy.

Projekt – vyhodnotenie prieskumu – závery – návrhy

Na základe troch rôznych prieskumných metód/fáz uvedeného prieskumného úsilia bolo zozbieraných množstvo údajov a rozanalyzovalo sa a vysvetlilo sa veľké množstvo výsledkov. Počas implementácie IO1 pracovalo päť prieskumných tímov a pracovalo viac než 25 prieskumníkov. V prvej fáze (stolový výskum) bolo zozbieraných a analyzovaných 22 najdôležitejších podnikateľských projektov z 28 európskych krajín. V druhej fáze prieskumu (dotazníky prostredníctvom google forms) boli zozbierané údaje od 255 študentov a 78 učiteľov telesnej a športovej výchovy z piatich európskych krajín. Nakoniec v tretej fáze (pohovory fokusových skupín prostredníctvom digitálnych platforiem) sa zúčastnilo viac než 82 pracovníkov európskej vzdelávacej exekutívy. Metodológia zberu tohto širokého záberu informácií a ich následná vedecká analýza je hodnotný a spoľahlivý spôsob, ako podporiť proces IO2 ako nasledujúcu fázu projektu ENTOS. Partner UTH, ktorý je zodpovedný za IO1, prišiel s nasledujúcimi výsledkami a závermi, ktoré vyžadujú vytvorenie akčného modelu tak, aby podnikanie ako téma mohlo byť vyučované v rámci školského kurikula prostredníctvom hodín telesnej a športovej výchovy.

Podľa literatúry, mohol by byť vytvorený model podnikateľskej integrácie v rámci vyučovania TŠV alebo by sa mohlo stavať na predchádzajúcom prieskume, čo je Európsky podnikateľský kompetenčný rámec. Európsky podnikateľský kompetenčný rámec predkladá spoločnú definíciu podnikateľstva ako nábor kompetencií. Tento rámec rozvíja 15 kompetencií v modeli 8 úrovní a predstavuje komplex 442 vyučovacích výstupov pre všetky úrovne štúdia.

Podľa správy siete Eurydice Podnikateľské vzdelávanie v európskych školách, mohol by byť vytvorený model ENTOS – obsah vzdelávania vzhľadom na jeho medzipredmetový charakter, keď ciele podnikateľskej výchovy sú uplatňované naprieč športovými a rekreačnými aktivitami. Rámec definuje špecifické kompetencie a niektoré z nich je možné trénovať a posilňovať prostredníctvom športov, hlavne tímových, rekreačných a voľnočasových aktivít a hier, napríklad: a) sebauvedomenie a sebaúčinnosť, b) kreativita, c) zážitkové učenie, d) motivácia a vytrvalosť, e) prevzatie iniciatívy, f) g) vyrovnanie sa s neistotou, nejednoznačnosťou a rizikom. Tieto určené kompetencie sú vhodné na to, aby splynuli so športovými a rekreačnými aktivitami. Výučbový materiál ENTOS vytvorí zbierku športových aktivít a metód, ktoré učitelia telesnej výchovy môžu použiť pri vlastnej výučbe. Cieľom tohto modelu je, aby učitelia rozvíjali svoje vedomosti, zručnosti a schopnosti v oblasti podnikateľského vzdelávania a praktickej výučby. Učitelia musia pochopiť dôležitosť posilnenia podnikateľského nastavenia mladej generácie. S tým súvisí uvedenie si ich kľúčovej roly vo vzdelávaní a ich potenciálu ako iniciatívnych facilitátorov podnikateľského povedomia pre svojich študentov.

Z výsledkov danej štúdie/prieskumu je možné predpokladať, že rámec EntreComp sa môže využiť ako návod na vytvorenie programu. Nielen praktické cvičenia, ale aj teória by mala byť

súčasťou programu ENTOS, ktorý prostredníctvom prípadových štúdií pomôže učiteľom prepojiť zručnosti s aktivitami. Ďalej, športové fakulty univerzít by mohli otvárať predmet podnikanie s tým, že budúci učitelia telesnej a športovej výchovy môžu získať adekvátne zručnosti a kompetencie, aby mohli učiť podnikateľstvo integrované v telesnej a športovej výchove a reagovať na potreby prebiehajúcich vzdelávacích reforiem.

Záverom, metóda ENTOS bude aktívnym, inovatívnym príspevkom a priamym prínosom pre učiteľov a študentov, a nepriamo pre komunitu, biznis a preto aj pre celú ekonomiku, pretože podľa EK, čím viac je charakter spoločnosti podnikateľský, tým viac prispieva k lepšiemu trhu práce a podnikateľským príbehom.

Kľúčové kompetencie

Podľa trojfázového prieskumu vykonaného všetkými projektovými partnermi, finálne a najdôležitejšie kompetencie na rozvoj podnikateľstva prostredníctvom telesnej a športovej výchovy sú tieto:

Kompetencia	Opis	Učebné ciele
Kreatívne myslenie	Použitie inovatívneho myslenia a pohľad nad rámec bežnej praxe pre objavovanie nových možností a riešení problémov	Rozvoj kreativity študentov a schopnosti riešiť problémy - dieťa zapojí myslenie, aby navrhlo hru alebo inú aktivitu s použitím otvorených zdrojov
Prevzatie iniciatívy	Iniciatívna osoba má motiváciu niečo robiť. Ak prevezme iniciatívu, je ochotná urobiť veci samostatne. Iniciatíva môže niesť so sebou riziko: ak spraví niečo samostatne, iniciatívne, nemôže obviňovať nikoho, ak sa niečo nepodarí.	Podporovanie iniciatívnosti sa môže zdať ťažkým, ale ak sa spravia niektoré zmeny v pracovnej kultúre, môže to mať pozitívny efekt, ktorý rozšíri možnosti jednotlivca. Ak ľudia rozmýšľajú a konajú sami, môže to pomôcť organizácii a

		tímu znovu sa zapáliť pre vec.
Zážitkové učenie sa	Učenie sa prostredníctvom skúsenosti je proces učenia praxou. Prostredníctvom priamej osobnej skúsenosti a uvažovania vedia žiaci lepšie prepojiť teóriu a vedomosti zo školy s reálnymi situáciami.	Vytvára sa silný záujem a pochopenie, keďže učenie sa vychádza zo skúsenosti učiacich sa.
Sebauvedomenie a sebaúčinnosť	Sebauvedomenie je schopnosť rozlišovať svoje vlastné presvedčenie od ostatných. Sebaúčinnosť je vnímanie vlastnej schopnosti dosiahnuť cieľ.	Sebaúčinnosť môže určovať výkony v športe a cvičení prostredníctvom pozorovania iných, ako jednotlivci vytrvajú vo svojom úsilí, pokým výsledok nedosiahne vlastné nastavené štandardy vychádzajúce zo sprostredkovaných skúseností.
Rozhodovanie a vyrovnávanie sa s neistotou, nejednoznačnosťou a rizikom	Niektorí, ktorí sú schopní vyrovnávať sa s nejednoznačnosťou, vie efektívne zvládať zmenu, bez problémov zmeniť činnosť, rozhodnúť sa a konať aj bez toho, aby mal ucelený obraz problému, zvláda riziko a	Účasť žiakov na športových a rekreačných aktivitách im pomáha manažovať a predvídať riziko prostredníctvom vystavovania ich rôznym situáciám.

	neistotu	
Motivácia a vytrvalosť	Motivácia je ochota k činnosti, obzvlášť v správaní, kým vytrvalosť je kontinuálna činnosť bez ohľadu na odrádzanie, odpor alebo predchádzajúce zlyhanie.	Motivácia a vytrvalosť sú nevyhnutnou súčasťou športového výkonu. Kombinácia samomotivácie a vonkajšej motivácie tvoria spolu najlepší druh motivácie a podporujú stanovenie cieľa a snahu dosiahnuť tento cieľ.

Tento inovatívny rámec zručností sa vzťahuje na tri línie. Rozvoj vedomostí, zručností a schopností. V súčasnom projekte sa bude výchova študentov k podnikateľským zručnostiam realizovať prostredníctvom telesnej a športovej výchovy, športových a voľnočasových aktivít.

Zdroje

EACEA/Eurydice, "Entrepreneurship Education at School in Europe", 2016:

https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/entrepreneurship-education-school-europe_en

World Health Organization, "Physical Activity factsheets for the 28 European Union member states of the WHO European region", 2018:

https://www.euro.who.int/_data/assets/pdf_file/0005/382334/28fs-physical-activity-euro-rep-eng.pdf

School Education Gateway, "Entrepreneurship Education in Lithuania":

https://www.schooleducationgateway.eu/downloads/entrepreneurship/Lithuania_151022.pdf

School Education Gateway, "Entrepreneurship Education in Latvia":

https://www.schooleducationgateway.eu/downloads/entrepreneurship/Latvia_151022.pdf

School Education Gateway, "Entrepreneurship Education in Estonia":

https://www.schooleducationgateway.eu/downloads/entrepreneurship/Estonia_151022.pdf

School Education Gateway, "Entrepreneurship Education in Finland":

https://www.schooleducationgateway.eu/downloads/entrepreneurship/Finland_151022.pdf

School Education Gateway, “Entrepreneurship Education in Sweden”:

https://www.schooleducationgateway.eu/downloads/entrepreneurship/Sweden_151022.pdf

Entrepreneurship education at school in Europe. <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/74a7d356-dc53-11e5-8fea-01aa75ed71a1>

Entrepreneurship education in Romania.

https://www.schooleducationgateway.eu/downloads/entrepreneurship/Romania_151022.pdf

OECD/European Union (2019), The Missing Entrepreneurs 2019:

Policies for Inclusive Entrepreneurship, OECD Publishing, Paris,

<https://doi.org/10.1787/3ed84801-en>

Entrepreneurship education in Hungary.

https://www.schooleducationgateway.eu/downloads/entrepreneurship/Hungary_151022.pdf

Physical and Sport Education in Italy - Journal of Physical Education & Health, 2012, vol. 1 (2), 37-41, Luca Eid, Nicola Lovecchio, Marco Bussetti

http://cejsh.icm.edu.pl/cejsh/element/bwmeta1.element.desklight-fb6a23d3-fc17-43c4-a2f1-b0b77f20e787/c/4_Luca_Eid_Nicola_Lovecchio_Marco_Bussetti_s.37-41.pdf

L'éducation physique et sportive (EPS) au collège - septembre 2020 Ministère De L'éducation Nationale, De La Jeunesse et des sports

<https://www.education.gouv.fr/le-sport-au-college-9524>

The situation of school physical education in Belgium - Article · January 2005 (5 authors, including: Marc Theeboom Vrije Universiteit Brussel , Kristof Huts Vrije Universiteit Brussel , Kristine De Martelaer Vrije Universiteit Brussel , Marc Cloes University of Liège)

https://www.researchgate.net/profile/Kristof_Huts/publication/277226201_The_situation_of_school_physical_education_in_Belgium/links/55eeeb2d08ae0af8ee1a4015/The-situation-of-school-physical-education-in-Belgium.pdf?origin=publication_detail

Luxembourg - Physical Activity Factsheet - This is one of the 28 European Union Member States factsheets on health-enhancing physical activity, developed as a part of a joint initiative between the European Commission (EC) and WHO Regional Office for Europe in the context of the implementation of the Recommendation of the Council of the European Union

https://ec.europa.eu/assets/eac/sport/library/factsheets/luxembourg-factsheet_en.pdf

Entrepreneurship education in Luxembourg – School Education Gateway

https://www.schooleducationgateway.eu/downloads/entrepreneurship/Luxembourg_151022.pdf

Entrepreneurship education in Denmark

https://www.schooleducationgateway.eu/downloads/entrepreneurship/Denmark_151022.pdf

EACEA/Eurydice, “Entrepreneurship Education at School in Europe”, 2016:

https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/entrepreneurship-education-school-europe_en

SchoolEducationGateway, “Entrepreneurship Education in Germany”, 2015:

https://www.schooleducationgateway.eu/downloads/entrepreneurship/Germany_151022.pdf

World Health Organization, “Physical Activity factsheets for the 28 European Union member states of the WHO European region”, 2018:

https://www.euro.who.int/_data/assets/pdf_file/0005/382334/28fs-physical-activity-euro-rep-eng.pdf

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte, “La educación para el emprendimiento en el sistema educativo español. Año 2015”, 2015.

- LOMCE on the web, Ministerio de Educación y Formación Profesional: LOMCE on the web, Ministerio de Educación y Formación Profesional:
<https://www.educacionyfp.gob.es/servicios-al-ciudadano/informacion-publica/audiencia-informacion-publica/cerrados/2013/lomce/20120711-objetivos.html>

PRÍLOHA I Formulár k prieskumu

Úvod

(úvodný odsek poskytuje prvú všeobecnú informáciu k prieskumu a obsahuje jeden alebo viac z nasledujúcich aspektov; samozrejme, môže sa prispôbiť iným osobitostiam platným v každej krajine)

Opis hlavných cieľov a úloh prieskumu

Všeobecný úvod do systému národného vzdelávania v danom kontexte v každej partnerskej krajine

Stručný odkaz na dotazníky a respondentov.

Aké aktivity je potrebné vykonať:

- 1) Príklady dobrej praxe/prípádové štúdie
- 2) Národné/medzinárodné projekty a/alebo programy
- 3) Akademický výskum/články

Pre horeuvedené typy aktivít sa doporučuje použiť nasledujúci formulár. Každý partner by mal vykonať dve z horeuvedených aktivít. Uveďte najaktuálnejšie a najdôležitejšie aktivity.

Krajina, organizácia	
Názov projektu/iniciatívy/organizácie:	
Typ aktivity:	napr. projekt, legislatíva, článok atď.
Opis:	(veľmi stručný opis, max 1 odsek)
Podnikateľská kompetencia, ktorú daná aktivita podporuje	- - -
Odkazy, zdroje	

S cieľom zabezpečiť jednotnosť musí každá partnerská organizácia poskytnúť konkrétne a relevantné detaily.

Rozdelenie krajín EÚ medzi 5 partnerov projektu:

InProgress	Materahub	OA Nitra	VET Centrum, Lotyšsko	UTH
ŠPANIELSKO	1) Taliansko	1) Slovensko		1) Grécko
1) Španielsko	2)	2) Česká republika	1) Litva	2) Bulharsko
2) Nemecko	Francúzsko	3) Slovinsko	2) Lotyšsko	3) Cyprus
3) Rakúsko	3) Belgicko	4) Maďarsko	3) Estónsko	4) Chorvátsko
4) Holandsko	4)	5) Rumunsko	4) Švédsko	5) Poľsko
5) Portugalsko	Luxembursko		5) Fínsko	6) Írsko
	5)Dánsko			7) Malta

Vyžadovalo sa, aby každý partner spracoval 2 aktivity za každú krajinu.

Závery / Základné predpoklady

Základné závery k benefitom, ktoré prinášajú kompetencie rámca Entrecomp vo vašej krajine a ich využitie na hodinách TŠV.

PRÍLOHA II

DOTAZNÍK PRE UČITEĽOV TELESNEJ VÝCHOVY

Vážený pán, vážená pani,

Európsky projekt Podnikanie prostredníctvom športu ENTOS je zameraný na podporu podnikateľských cieľov rámca Vzdelávanie a odborná príprava 2020 a stratégie Europe2020 tak, že učiteľom telesnej a športovej výchovy poskytuje inovatívny pedagogický prístup, zameraný na študentov s cieľom rozvíjania ich podnikateľského vzdelávania prostredníctvom športu.

Za týmto účelom projektové konzorcium vyvinulo nasledovný dotazník, ktorý nám pomôže zistiť, čo si myslíte a čo už viete o podnikateľskom vzdelávaní a či si myslíte, že jeho integrácia do hodín telesnej a športovej výchovy je dôležitá a/alebo zmysluplná, keďže to môže posilniť podnikateľské myslenie a špeciálne schopnosti a kompetencie.

Z tohto dôvodu si vážime Vaše názory, spätnú väzbu z pohľadu skúseného učiteľa športovej výchovy. Na dané otázky neexistujú správne alebo nesprávne odpovede. Dotazník je anonymný, dajte nám, prosím, Vaše osobné úprimné odpovede. Vyplnenie dotazníka zaberie asi 10 minút.

Tento prieskum je súčasťou projektu Podnikanie prostredníctvom športu, ktorého cieľom je rozvíjať podnikateľské vzdelávanie prostredníctvom športových aktivít.

** Termín „Podnikateľské vzdelávanie je o rozvoji zručností a myslenia študentov, aby vedeli premeniť kreatívne nápady na podnikateľský čin. Toto je kľúčová kompetencia pre všetkých učiacich sa, ktorá podporuje osobnostný rozvoj, aktívne občianstvo, sociálnu inklúziu a zamestnateľnosť. Táto kompetencia je kľúčová v rámci procesu celoživotného vzdelávania vo všetkých disciplínach a všetkých formách vzdelávania a odbornej prípravy (formálneho, neformálneho a informálneho), čím prispieva k podnikateľskému duchu alebo správaniu s komerčným cieľom alebo bez neho'. Vychádza z rámcovej definície dohodnutej medzinárodnou pracovnou skupinou pre podnikateľské vzdelávanie v Ženeve 18. januára 2012. Pracovná skupina pozostávala zo zástupcov ETF, GIZ, ILO, UNESCO a UNEVOC.*

1. **Gender** M F

2. **Age** _____

3. Where do you work (city, country)? _____

4. How many years do you teach physical education at school?

5. How much do you think you know about entrepreneurship?

Not at all	Slightly	Moderately	Very	Extremely
------------	----------	------------	------	-----------

6. Have you received any formal or informal education / training in the field of entrepreneurship?

6.1. YES - NO

6.2. If YES, how?

- Individually on my own (books, magazines, discussions)
- Out of-School Training Seminar
- In-School Training Seminar
- Other

7. How important do you consider 'Entrepreneurship' to be taught at School for daily personal and professional life?

Not at all	Slightly	Moderately	Very	Extremely
------------	----------	------------	------	-----------

8. Have you ever integrated your lessons with 'Entrepreneurship topics, strategies, competences or other relevant subjects?

Not at all	Little	So and so	Much	Very much
------------	--------	-----------	------	-----------

9. During your lessons, how often do you include information and reflections about 'Entrepreneurship'?

Never	Rarely	Sometimes	Often	Always
-------	--------	-----------	-------	--------

10. Do you think that the concept of 'Entrepreneurship' may be / is related to sports?

Not at all	Little	So and so	Much	Very much
------------	--------	-----------	------	-----------

11. Do you think that it may be important to integrate 'Entrepreneurship education' in Physical Education?

Not at all	Slightly	Moderately	Very	Extremely
------------	----------	------------	------	-----------

12. Do you teach exercises and activities fostering the ability to develop 'creative and purposeful ideas' during your courses at school?

12.1. IF YES through which actions?

- Team & Individual Sports

- b. Recreational activities, games, challenges
- c. Theoretical lectures
- d. Educational excursions/tours/activities out of schools
- e. Other

12.2. **IF NO**, would you like to include such exercises and activities in your courses?

Not at all	Little	So and so	Much	Very much
------------	--------	-----------	------	-----------

13. Do you teach exercises and activities fostering 'imagination and abilities to identify opportunities for creating value' (social, cultural, ethical etc.) during your courses at school?

13.1. **IF YES** through which actions?

- a. Team & Individual Sports
- b. Recreational activities, games, challenges
- c. Theoretical lectures
- d. Educational excursions/tours/activities out of schools
- e. Other

13.2. **IF NO**, would you like to include such exercises and activities in your courses?

Not at all	Little	So and so	Much	Very much
------------	--------	-----------	------	-----------

14. Do you teach exercises and activities fostering 'social inclusion' during your courses at school?

14.1. **IF YES** through which actions?

- a. Team & Individual Sports
- b. Recreational activities, games, challenges
- c. Theoretical lectures
- d. Educational excursions/tours/activities out of schools
- e. Other

14.2. **IF NO**, would you like to include such exercises and activities in your courses?

Not at all	Little	So and so	Much	Very much
------------	--------	-----------	------	-----------

15. Do you teach exercises and activities fostering 'self-awareness & self-efficacy' during your courses at school?

15.1. **IF YES** through which actions?

- a. Team & Individual Sports
- b. Recreational activities, games, challenges
- c. Theoretical lectures
- d. Educational excursions/tours/activities out of schools
- e. Other

15.2. **IF NO**, would you like to include such exercises and activities in your lessons?

Not at all	Little	So and so	Much	Very much
------------	--------	-----------	------	-----------

16. Do you teach exercises and activities fostering 'motivation & perseverance' during your courses at school?

16.1. **IF YES** through which actions?

- Team & Individual Sports
- Recreational activities, games, challenges
- Theoretical lectures
- Educational excursions/tours/activities out of schools
- Other

16.2. **IF NO**, would you like to include such exercises and activities in your lessons?

Not at all	Little	So and so	Much	Very much
------------	--------	-----------	------	-----------

17. Do you teach exercises and activities fostering the ability to 'identify and mobilise resources and others' during your courses at school?

17.1. **IF YES** through which actions?

- Team & Individual Sports
- Recreational activities, games, challenges
- Theoretical lectures
- Educational excursions/tours/activities out of schools
- Other

17.2. **IF NO**, would you like to include such exercises and activities in your courses?

Not at all	Little	So and so	Much	Very much
------------	--------	-----------	------	-----------

18. Do you teach exercises and activities fostering the abilities to 'manage your time effectively, set goals, prioritise and think strategically' during physical education lessons at school?

18.1. **IF YES** through which actions?

- Team & Individual Sports
- Recreational activities, games, challenges
- Theoretical lectures
- Educational excursions/tours/activities out of schools
- Other

18.2. **IF NO**, would you like to include such exercises and activities in your courses?

Not at all	Little	So and so	Much	Very much
------------	--------	-----------	------	-----------

19. Do you teach exercises and activities fostering the abilities to 'make decisions and deal with uncertainty, ambiguity and risk' during physical education lessons at school?

19.1. **IF YES** through which actions?

- a. Team & Individual Sports
- b. Recreational activities, games, challenges
- c. Theoretical lectures
- d. Educational excursions/tours/activities out of schools
- e. Other

19.2. **IF NO**, would you like to include such exercises and activities in your courses?

Not at all	Little	So and so	Much	Very much
------------	--------	-----------	------	-----------

20. Do you teach exercises and activities fostering the ability to 'work with others' during your courses at school?

20.1. **IF YES** through which actions?

- a. Team & Individual Sports
- b. Recreational activities, games, challenges
- c. Theoretical lectures
- d. Educational excursions/tours/activities out of schools
- e. Other

20.2. **IF NO**, would you like to include such exercises and activities in your courses?

Not at all	Little	So and so	Much	Very much
------------	--------	-----------	------	-----------

21. Do you feel you may teach the above 'Entrepreneurship' skills through your courses?

Not at all	Little	So and so	Much	Very much
------------	--------	-----------	------	-----------

22. Will specific training and additional educational material help you to integrate 'Entrepreneurship' in your courses?

Not at all	Little	So and so	Much	Very much
------------	--------	-----------	------	-----------

23. In case of training courses, how would you like to receive the information/training/seminars in the sector of 'Entrepreneurship'?

- a. Live
- b. Distance learning
- c. Combination of Both

24. If you integrate entrepreneurship education/skills in your sports lessons, do you think that your students enjoy taking part in this kind of exercises and activities?

Not at all	Little	So and so	Much	Very much
------------	--------	-----------	------	-----------

25. Do you think that your school headmaster or directorate of education would accept to integrate entrepreneurship education in your sports activities and courses?

Not at all	Little	So and so	Much	Very much
------------	--------	-----------	------	-----------

26. Do you think that the exercises and actions related to entrepreneurship add value and bring key advantages to physical education courses?

Not at all	Little	So and so	Much	Very much
------------	--------	-----------	------	-----------

DOTAZNÍK PRE ŠTUDENTOV

Milí študenti,

Európsky projekt Podnikanie prostredníctvom športu ENTOS je zameraný na podporu podnikateľských cieľov rámca Vzdelávanie a odborná príprava 2020 a stratégie Europe 2020 tak, že učiteľom telesnej výchovy poskytuje inovatívny pedagogický prístup, zameraný na študentov s cieľom rozvíjania ich podnikateľského vzdelávania prostredníctvom športu.

Dotazník obsahuje otázky o prepojení hodín telesnej a športovej výchovy s cieľmi podnikateľského vzdelávania, v rámci ktorého si môžete rozvíjať osobnostné a podnikateľské zručnosti a kompetencie.

Chceli by sme, aby ste sa zamysleli nad sebou a svojimi skúsenosťami z hľadiska študenta, ktorý absolvuje hodiny telesnej a športovej výchovy. Tu neexistujú správne alebo nesprávne odpovede. Dotazník je anonymný, preto nám, prosím, dajte svoje osobné úprimné odpovede. Vyplnenie dotazníka vám zaberie asi 10 minút.

Tento prieskum je súčasťou projektu Podnikanie prostredníctvom športu, ktorého cieľom je rozvíjať podnikateľské vzdelávanie prostredníctvom športových aktivít.

** Termín „Podnikateľské vzdelávanie je o rozvoji zručností a myslenia študentov, aby vedeli premeniť kreatívne nápady na podnikateľský čin. Toto je kľúčová kompetencia pre všetkých učiacich sa ktorá podporuje osobnostný rozvoj, aktívne občianstvo, sociálnu inklúziu a zamestnateľnosť. Táto kompetencia je kľúčová v rámci procesu celoživotného vzdelávania vo všetkých disciplínach a všetkých formách vzdelávania a odbornej prípravy (formálneho, neformálneho a informálneho), čím prispieva k podnikateľskému duchu alebo správaniu s komerčným cieľom alebo bez neho'. Vychádza z rámcovej definície dohodnutej medzinárodnou pracovnou skupinou pre podnikateľské vzdelávanie v Ženeve 18. januára 2012. Pracovná skupina pozostávala zo zástupcov ETF, GIZ, ILO, UNESCO a UNEVOC.*

5. Gender M F

6. Age _____

7. **Where do you live (city, country)?** _____

8. **Do you enjoy physical education at school?** _____

Not at all	Slightly	Moderately	Very	Extremely
------------	----------	------------	------	-----------

5. How much informed do you think you are about entrepreneurship?

Not at all	Slightly	Moderately	Very	Extremely
------------	----------	------------	------	-----------

6. Have you received education / training in the field of entrepreneurship?

6.1. YES - NO

6.2. **If YES**, where did you get your training from?

- e. Individually on my own (family, books, magazines, discussions)
- f. Out of-School Training Seminar
- g. In-School Training Seminar
- h. Other

7. Is 'Entrepreneurship for daily personal and professional life ' important?

Not at all	Slightly	Moderately	Very	Extremely
------------	----------	------------	------	-----------

8. During physical education lessons, are you taught 'Entrepreneurship topics, strategies, competences, other relevant subjects'?

Not at all	Little	So and so	Much	Very much
------------	--------	-----------	------	-----------

9. During physical education lessons, how often are you taught information and reflections about 'Entrepreneurship'?

Never	Rarely	Sometimes	Often	Always
-------	--------	-----------	-------	--------

10. Is the concept of 'Entrepreneurship' related to sports?

Not at all	Little	So and so	Much	Very much
------------	--------	-----------	------	-----------

11. Is the integration of 'Entrepreneurship' important in physical education?

Not at all	Slightly	Moderately	Very	Extremely
------------	----------	------------	------	-----------

12. Are you taught exercises and activities for the development of 'creative and purposeful ideas' during physical education lessons at school?

12.1. **IF YES** through which actions?

- f. Team & Individual Sports
- g. Recreational activities, games, challenges
- h. Theoretical lectures

- i. Educational excursions/tours/out of school activities
- j. Other

12.2. **IF NO**, are you willing to participate in such exercises and activities during physical education lessons?

Not at all	Little	So and so	Much	Very much
------------	--------	-----------	------	-----------

13. Are you taught exercises and activities for the development of 'imagination and abilities to identify opportunities for creating value' during physical education lessons at school?

13.1. **IF YES** through which actions?

- f. Team & Individual Sports
- g. Recreational activities, games, challenges
- h. Theoretical lectures
- i. Educational excursions/tours/activities out of school
- j. Other

13.2. **IF NO**, are you willing to participate in such exercises and activities during physical education lessons?

Not at all	Little	So and so	Much	Very much
------------	--------	-----------	------	-----------

14. Are you taught exercises and activities for the development of 'assessing the consequences and impact of ideas opportunities and actions' during physical education lessons at school?

14.1. **IF YES** through which actions?

- f. Team & Individual Sports
- g. Recreational activities, games, challenges
- h. Theoretical lectures
- i. Educational excursions/tours/activities out of schools
- j. Other

14.2. **IF NO**, are you willing to participate in such exercises and activities during physical education lessons?

Not at all	Little	So and so	Much	Very much
------------	--------	-----------	------	-----------

15. Are you taught exercises and activities for the development of 'believe in yourself and keep developing' during physical education lessons at school?

15.1. **IF YES** through which actions?

- f. Team & Individual Sports
- g. Recreational activities, games, challenges
- h. Theoretical lectures
- i. Educational excursions/tours/activities out of schools

j. Other

15.2. **IF NO**, are you willing to participate in such exercises and activities during physical education lessons?

Not at all	Little	So and so	Much	Very much
------------	--------	-----------	------	-----------

16. Are you taught exercises and activities for the development of ‘staying focused and don’t give up’ during physical education lessons at school?

16.1. **IF YES** through which actions?

- f. Team & Individual Sports
- g. Recreational activities, games, challenges
- h. Theoretical lectures
- i. Educational excursions/tours/activities out of schools
- j. Other

16.2. **IF NO**, are you willing to participate in such exercises and activities during physical education lessons?

Not at all	Little	So and so	Much	Very much
------------	--------	-----------	------	-----------

17. Are you taught exercises and activities for the development of ‘inspire, enthuse and get other on board’ during your lessons at school?

17.1. **IF YES** through which actions?

- f. Team & Individual Sports
- g. Recreational activities, games, challenges
- h. Theoretical lectures
- i. Educational excursions/tours/activities out of schools
- j. Other

17.2. **IF NO**, are you willing to participate in such exercises and activities during physical education lessons?

Not at all	Little	So and so	Much	Very much
------------	--------	-----------	------	-----------

18. Are you taught exercises and activities for the development of ‘time management, goal orientation, strategic thinking’ during physical education lessons at school?

18.1. **IF YES** through which actions?

- f. Team & Individual Sports
- g. Recreational activities, games, challenges
- h. Theoretical lectures
- i. Educational excursions/tours/activities out of schools
- j. Other

18.2. **IF NO**, are you willing to participate in such exercises and activities during physical education lessons?

Not at all	Little	So and so	Much	Very much
------------	--------	-----------	------	-----------

19. Are you taught exercises and activities for the development of ‘making decisions dealing with uncertainty, ambiguity and risk’ during physical education lessons at school?

19.1. **IF YES** through which actions?

- Team & Individual Sports
- Recreational activities, games, challenges
- Theoretical lectures
- Educational excursions/tours/activities out of schools
- Other

19.2. **IF NO**, are you willing to participate in such exercises and activities during physical education lessons?

Not at all	Little	So and so	Much	Very much
------------	--------	-----------	------	-----------

20. Are you taught exercises and activities for the development of ‘working with others’ during physical education at school?

20.1 **IF YES** through which actions?

- Team & Individual Sports
- Recreational activities, games, challenges
- Theoretical lectures
- Educational excursions/tours/activities out of schools
- Other

20.2. **IF NO**, are you willing to participate in such exercises and activities during physical education lessons?

21. Do you want to be taught the above ‘Entrepreneurship’ skills through physical education lessons?

Not at all	Little	So and so	Much	Very much
------------	--------	-----------	------	-----------

22. Will Entrepreneurship’ skills through physical education help you in your everyday life?

Not at all	Little	So and so	Much	Very much
------------	--------	-----------	------	-----------

23. How would you like to receive the information/training about ‘Entrepreneurship’ through physical education? Choose the most favourable answer

- Team & Individual Sports
- Recreational activities, games, challenges
- Theoretical lectures
- Educational excursions/tours/activities out of schools
- Other

24. Do you enjoy participating in exercises and activities related to entrepreneurship in physical education?

Not at all	Little	So and so	Much	Very much
------------	--------	-----------	------	-----------

25. Is entrepreneurship through physical education useful ?

Not at all	Little	So and so	Much	Very much
------------	--------	-----------	------	-----------

26. Do you think that the exercises and actions related to entrepreneurship will make physical education lessons better?

Not at all	Little	So and so	Much	Very much
------------	--------	-----------	------	-----------

PRÍLOHA III

Metodológia dátového prieskumu v rámci návrhu programu ENTOS

Okrúhly stôl UČITELIA	Okrúhly stôl ŠTUDENTI
Účastníci 6-8 osôb: 1-2 osoby ako koordinátori zo skupiny ENTOS, 2 - 3 učitelia telesnej a športovej výchovy a 3 osoby napríklad: riaditeľ školy, predstavitelia vzdelávacích organizácií atď.	Účastníci: 1-2 osoby ako koordinátori z GROUP INTO, 3-4 študenti z rôznych tried a 2 učitelia telesnej a športovej výchovy zo škôl
Metodológia na uskutočnenie okrúhleho stola: Zasadnutia prostredníctvom Skype alebo inej online platformy (povinné dištančné zasadnutia kvôli pandemickej situácii Covid-19) Dĺžka: 1 až 2 hodiny. Príprava pološtruktúrovaných otázok	Metodológia na uskutočnenie okrúhleho stola: Zasadnutia prostredníctvom Skype alebo inej online platformy (povinné dištančné zasadnutia kvôli pandemickej situácii Covid-19) Dĺžka: 1 až 2 hodiny. Príprava pološtruktúrovaných otázok
Časť_ A Úvod do tematiky- okrúhly stôl - Opis, poslanie a cieľ programu ENTOS - Závery prieskumu - časť učitelia	Časť_ A Úvod do tematiky- okrúhly stôl - Opis, poslanie a cieľ programu ENTOS - Závery prieskumu - časť študenti
Časť_ B B1_Vyučovanie predmetu podnikateľstvo na školách - Diskusia k <u>záujmu</u> vyučovať podnikateľské zručnosti <u>žiakov zo strany školskej správy</u> - Diskusia k <u>potrebe</u> vyučovať podnikateľské zručnosti študentov - Diskusia k téme, či vyučovanie podnikateľských zručností v rámci iných predmetov, ktoré sa na školách nevyučujú, je, či nie je <u>prioritou</u> zo strany	Časť_ B B1_Vyučovanie predmetu podnikateľstvo na školách - Diskusia k <u>záujmu študentov</u> o vyučovanie podnikateľských zručností - Diskusia k otázke, či študenti považujú vyučovanie podnikateľských zručností za dôležitejšie, než iné predmety, ktoré sa nevyučujú v škole (napr. vizuálne umenie atď.) - Diskusia k téme využitia a dôležitosti získaných podnikateľských

školskej správy . B2_ Vzťah podnikateľstva a predmetu telesná a športová výchova • Diskusia k percentuálnemu podielu v počte hodín TŠV venovaných predmetu podnikania • Diskusia k téme, či by okrem praktických hodín so zameraním na podnikanie v rámci TŠV mali byť zahrnuté aj teoretické hodiny • Diskusia k téme, či sa rozličné úrovne podnikateľských zručností budú vyučovať v závislosti od ročníka štúdia • Diskusia k potrebe modifikovať predmet TŠV kvôli integrácii predmetu podnikateľstvo • Diskusia k téme, či sa význam predmetu TŠV posilňuje alebo oslabuje. B3_ Vzdelávanie učiteľov TŠV v podnikateľstve • Diskusia k vyučovaniu predmetu podnikateľstvo ako doplnkový predmet v rámci katedier telesnej výchovy a športovej vedy na univerzitách • Diskusia k téme, ako pripravovať učiteľov TŠV v oblasti podnikateľstva • Diskusia k téme prijatia rámca Entracomp ako materiál pre odbornú prípravu • Diskusia k téme, či sa pedagogická príprava bude týkať ako praktických úloh, tak aj teoretického učiva • Diskusia k téme, či vyučovanie podnikateľstva bude na výbere učiteľa TŠV, alebo bude voliteľne zahrnuté do predmetu • Diskusia k téme, či záverečné hodnotenie študentov v TŠV bude zmenené.	zručností po skončení štúdia. B2_ Vzťah podnikateľstva a predmetu telesná a športová výchova • Diskusia k percentuálnemu podielu v počte hodín podnikateľstva, ktoré sú študenti pripravení akceptovať v rámci integrácie do TŠV • Diskusia k téme, či sú študenti pripravení akceptovať okrem praktických hodín so zameraním na podnikanie v rámci TŠV aj teoretické hodiny • Diskusia k téme, či sú študenti pripravení akceptovať integráciu podnikateľstva vo všetkých ročníkoch štúdia • Diskusia k téme, či sa význam predmetu TŠV z hľadiska študentov posilňuje alebo oslabuje • Diskusia k téme, či výkon študentov v úlohách so zameraním na podnikateľstvo ovplyvňuje ich známku z TŠV. B3_ Zručnosti a schopnosti študentov na vyučovanie elementov podnikateľstva rámci TŠV. • Analýza štruktúry konzorcia Mitera hub a informácia ku všetkým aspektom tohto nástroja pre študentov • Diskusia k téme, či zavedenie podnikateľstva sa bude týkať okrem praktických úloh aj teoretického učiva • Diskusia k téme, či účasť študentov na obohatenom štúdiu TŠV bude na voľbe študenta, alebo sa ho budú povinne zúčastňovať ako na bežnej výučbe TŠV • Diskusia k téme, či záverečné hodnotenie študentov v TŠV bude zmenené.
--	--

C_ Doslov - Závery Propagácia/rozšírenie návrhu 'podnikateľstva prostredníctvom telesnej a športovej výchovy' • Diskusia k téme, či učitelia TŠV akceptujú možnosť sprevádzať študentov pri návštevách spoločností, komerčných organizácií a pracovísk mimo školy počas hodín TŠV za účelom výmeny skúseností v oblasti podnikateľstva. • Diskusia k téme, či učitelia TŠV akceptujú návštevy predstaviteľov obchodných komôr a asociácií v rámci ich predmetu za účelom spolupráce so študentmi • Diskusia k téme, či školské správy akceptujú integráciu predmetu podnikanie do predmetu TŠV a za akých podmienok.	C_ Doslov - Závery Propagácia/rozšírenie návrhu 'podnikateľstva prostredníctvom telesnej a športovej výchovy' • Diskusia k téme, či študenti hodlajú navštevovať spoločnosti, komerčné organizácie a pracoviská mimo školy počas hodín TŠV za účelom výmeny skúseností v oblasti podnikateľstva. • Diskusia so študentmi, či považujú za dôležité, ak sa budú počas hodín TŠV zúčastňovať diskusií s predstaviteľmi obchodných komôr ohľadom podnikateľstva namiesto hodín na ihrisku. • Diskusia k téme porovnania schopností žiakov zo škôl s integrovaným podnikateľstvom do TŠV a škôl s klasickým vyučovaním TŠV bez elementov podnikateľstva.
--	---

Spolufinancované z
programu Európskej únie
Erasmus+

Spolufinancované z
programu Európskej únie
Erasmus+

